

MRF 2024C.1

Afløsningsprojekt: Nødretsforordningens effektivitet for VE-projekter i Danmark og dets sammenhæng med natur- og artsbeskyttelsen i habitatdirektivet

Af stud.jur. Tina Gant

Forord af Peter Pagh

Denne studenterafhandling handler om den såkaldte nødretsforordning (2022/2577) for udbredelse af vedvarende energi, som EU på baggrund af Ruslands invasion af Ukraine vedtog i december 2022 for at fremme en hurtigere udbygning af vedvarende energianlæg (VE-anlæg) for at sikre energiforsyning samt begrænse forsinkelser fra miljøvurdering og naturbeskyttelse. Med forordningen indføres kortere sagsbehandlingstider for tilladelser til nogle VE-anlæg, ligesom forordningen understreger disse anlægs samfundsmæssige betydning. Nødretsforordningen skulle oprindeligt finde anvendelse til den 30. juni 2024, men blev i januar 2024 forlænget til 30. juni 2025, jf. forordning 2024/223, der indeholder supplerende bestemmelser om manglende alternativer og tilfredsstillende løsninger. Afhandlingen undersøger, hvorledes nødretsforordningen har haft effekt i relation til vedvarende energiprojekter i Danmark.

Afhandlingens konklusion er, at nødretsforordningen i Danmark primært har betydning for de små VE-anlæg. Når det derimod gælder de større vindmølle- og solcelleparker, har nødretsforordningen ikke haft nævneværdig betydning i Danmark, selv om understregningen af den samfundsmæssige betydning af disse anlæg i nødretsforordningens art. 3, gør det vanskelig at opretholde myndighedernes hidtidige modvilje mod at bruge undtagelsen i habitatdirektivets art. 6(4) – se herom tillige Signe Weiby Bergs projektopgave om Kommissionens praksis efter bestemmelsen, som er trykt i **MRF 2023C.1**.

Selv om EU-rettens krav til miljøvurdering og naturbeskyttelse har påkaldt sig betydelig opmærksomhed, og der i Danmark har været utilfredshed med, at EU-reglerne forsinker den grønne energiomstilling, har det nærmere indhold af nødretsforordningen ikke påkaldt sig nævneværdig opmærksomhed i dansk juridisk teori. Dette gælder tillige ændringen af VE-direktivet (2023/2413) (det såkaldte VE III-direktiv), der begrundet i ønsket om fremme af vedvarende energi også indeholder flere fravigelser af EU's regler om miljøvurdering og naturbeskyttelse, hvor den manglende omtale i juridisk teori af indholdet kan skyldes, at de nye regler i art. 15a-16f er svært læselige for selv trænede jurister.

Afhandlingen, der afsluttes med en kort omtale af det ændrede VE-direktiv og den sene forlængelse af nødretsforordningen, kan anbefales til alle, der rådgiver om miljøvurdering mv. i forbindelse med etablering af VE-anlæg.

Afløsningsprojekt:

Nødretsforordningens effektivitet for VE-projekter i Danmark og
dettes sammenhæng med natur- og artsbeskyttelsen i habitatdirektivet

Fagområde: Fast ejendom og miljøret

Navn	KU-brugernavn	KU-mail
Tina Gant		

Individuel vejleder: Peter Pagh

Afleveringsdato:

10. januar 2024

Indholdsfortegnelse

1. Indledende	4
1.1. Indledning og problemformulering	4
1.2. Emneafgrænsninger og afklaringer	5
1.3. Metode, retskilder og materiale	6
1.4. Videre fremstilling	7
2. Nødretsforordningen	7
2.1. Nødretsforordningens tilblivelse	7
2.2. Nødretsforordningens indhold	8
2.2.1. Hjemmelsgrundlag & overordnet formål	8
2.2.2. Artikel 1 (genstand & anvendelsesområde)	10
2.2.3. Artikel 2 (definitioner)	11
2.2.4. Artikel 3 (væsentlig samfundsinteresse)	13
2.2.5. Artikel 4, 5 & 7 (solenergiudstyr, repowering & varmepumper)	14
2.2.6. Artikel 6 (projekter og tilhørende netinfrastruktur)	18
2.2.7. Artikel 9 & 10 (evaluering & ikrafttræden)	19
3. Kort om sammenhængen mellem forordningen og ændringen af VE-direktivet	20
4. Særligt om relationen mellem nødretsforordningen og habitatdirektivet	21
4.1. Indledende betragtninger	21
4.2. Forholdet mellem nødretsforordningen og habitatdirektivets artikel 6(3) & (4)	22
4.3. Forholdet mellem nødretsforordningen og habitatdirektivets artikel 12, 13 & 16	25
4.4. Opsummering	26
5. Anvendelse og effektivitet af nødretsforordningen	27
5.1. Tilpasninger i dansk lovgivning og Energistyrelsens tilgang til forordningen	27
5.2. Reelt lempede krav?	31
5.2.1. ”Væsentlig samfundsinteresse” i artikel 3 i henhold til habitatdirektivet	31
5.2.2. Fritagelse for visse miljøvurderinger	34
5.3. Opsummering	36

6. Nødretsforordningens effektivitets udfordringer	37
6.1. Ny effektiv lovgivning til udbredelse af vedvarende energi?	37
6.2. Forlængelse af nødretsforordningen	40
7. Konklusion	44
8. Litteraturliste	46

1. Indledende

1.1. Indledning og problemformulering

Nødretsforordningen¹, som blev vedtaget i slutningen af 2022 på baggrund af Ruslands invasion af Ukraine, forpligter Den Europæiske Union's (hherefter "EU") medlemsstater til at sikre en positiv fremskyndelse af udbredelsen af vedvarende energi (herefter "VE").²

Nødretsforordningen forpligter medlemsstaterne til at strømline tilladelsesprocessen for projekter om VE, uden at dette kræver byrdefulde ændringer af nationale procedurer og retssystemer.³ Tilladelsesprocessen er ofte et centralt tema, når der skal gives tilladelse til nye VE-kilder, da denne proces ofte kan være lang og indebære strenge miljøvurderinger. Dette kan risikere at sætte en stopper for mulige projekter, allerede inden de bliver påbegyndt. Siden krigen brød ud i Ukraine, har Planklagenævnet da også sat en stopper for 102,5 MW landvind i Danmark. Et eksempel er en nylig sag, hvor opførelsen af 8 vindmøller på Lolland er blevet stoppet på grund af den EU-beskyttede bramgås.⁴

Bramgåsen er beskyttet i fuglebeskyttelsesdirektivet⁵, som sammen med habitatdirektivet udgør EU's naturbeskyttelsesdirektiver. Direktiverne pålægger EU's medlemsstater at bevare og beskytte en række arter og naturtyper, som er sjældne, truede eller karakteristiske for EU-landene.⁶ Beskyttelsen af naturen og dyrearterne påvirker således muligheden for udbredelsen af VE, og det kan nogle gange være vanskeligt at forene de to ting.

Nødretsforordningen er både blevet omtalt som banebrydende⁷ og som ét middel til at opnå klimamålene.⁸

¹Nødretsforordningen: RÅDETS FORORDNING (EU) 2022/2577 af 22. december 2022 om en ramme for fremskyndelse af udbredelsen af vedvarende energi

²Nødretsforordningen, præambel, nr. (4)

³Nødretsforordningen, præambel, nr. (4)

⁴Bahn, Martin: "Siden Ruslands invasion er grøn strøm til 84.500 husstande blevet stoppet i Danmark", *Information*, 2022

⁵EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS DIREKTIV 2009/147/EF af 30. november 2009 om beskyttelse af vilde fugle, bilag I (anført på latinsk: *Branta leucopsis*)

⁶Miljøministeriet: "EU's naturbeskyttelsesdirektiver", *mst*

⁷Trenskow, K. & Østergaard, M.U.: "Nødforordning til acceleration af vedvarende energiprojekter på vej", *Kromann Reumert*, 2022

⁸Olesen, A.S., Aagaard, L.B., & Pedersen, M.B., "Nødretsforordningen, ét mål til at opnå klimamålene", *Landinspektøren*, september 2023, side 35

Spørgsmålet er derfor, om nødretsforordningen virkelig bidrager til en hurtig acceleration af VE.

På baggrund heraf søger dette afløsningsprojekt at besvare følgende problemformulering:

”Hvorledes har nødretsforordningen haft en effekt i relation til vedvarende energiprojekter i Danmark, og hvilken sammenhæng har dette med naturbeskyttelsen i habitatdirektivet?”

1.2. Emneafgrænsning og afklaringer

For at kunne imødegå de formelle krav til opgavens omfang, kræves der en afgrænsning af de retlige og faktiske fokusområder. Opgaven vil derfor ikke indeholde en udførlig gennemgang af den europæiske grønne pagt, Fit for 55-pakken eller REPowerEU-planen. Om end disse må anses for væsentlige elementer, må de karakteriseres som baggrundsviden og ikke for et centralt fokus ved behandling af emnet. Ligeledes vil opgaven primært beskæftige sig med nødretsforordningen set i forhold til ændringerne af direktiv 2018/2001/EU *om fremme af energi fra vedvarende energikilder* (herefter ”VE-direktivet”) og ikke andre forslag om direktivændringer i relation til REPowerEU-planen. I relation til nødretsforordningens indhold bemærkes det ligeledes, at fokus generelt ikke vil være rettet mod dens regulering af netinfrastruktur, hvorfor der ikke vil blive redegjort for forordningens art. 8. Yderligere vil der i henhold til naturbeskyttelsesdirektiverne blive fokuseret på habitatdirektivet. Fuglebeskyttelsesdirektivet vil ikke blive behandlet yderligere, om end det er relevant og ligeledes fremgår af forordningens indhold.

Ved behandlingen af forordningens relation til relevante miljørelaterede direktiver, herunder direktiv 2011/42/EU (herefter ”SMV-direktivet”, direktiv 2011/92/EU (herefter ”VVM-direktivet”) og direktiv 92/43/EØF (herefter ”habitatdirektivet”) vil der blive taget udgangspunkt i direktivbestemmelserne og ikke i de danske regler, hvori de er implementeret. Dette begrundes særligt med den direkte effekt, som habitatdirektivets art. 6(3) og (4) har for nationale myndigheder, og som er det miljøretlige direktiv, som opgaven primært beskæftiger sig med.⁹ Derudover gøres det for at skabe en klar struktur i opgaven. Direktivbestemmelserne vil desuden ikke blive behandlet indgående. Dette skyldes opgavens fokus på nødretsforordningens bestemmelser, hvorfor bestemmelserne i direktiverne i højere grad skal bidrage til at illustrere en sammenhæng med forordningen.

⁹ Pagh, P. & Haugsted, T., *Fast ejendom – Regulering og køb*, Karnov Group, 2022, side 527

Terminologisk kan det anføres, at når begreberne ”Rådet” og ”Kommissionen” anvendes, betegner det henholdsvis EU-Rådet og Europa-Kommissionen. Når begrebet ”EU” anvendes, kan det både betegne de europæiske lovgivende institutioner i forening samt EU som område med medlemsstater. Der må her henvises til den kontekst, det indgår i. Når begreberne ”nødretsforordningen” eller ”forordningen” anvendes, betegner det Rådets Forordning (EU) 2022/2577 af 22. december 2022 om en ramme for fremskyndelse af udbredelsen af vedvarende energi.

1.3. Metode, retskilder og materiale

Opgaven er udarbejdet ud fra den retsdogmatiske metode for ved inddragelse af konkrete retskilder i form af retsfor skrifter, retspraksis, retsprincipper og juridisk litteratur at forsøge at beskrive, fortolke og analysere gældende ret i henhold til nødretsforordningen.¹⁰ Opgaven berører forskellige retsdiscipliner i processen. EU-ret inddrages som primær retsdisciplin med henblik på at beskrive relationen mellem borgerne og staten i henhold til den retlige regulering af området for fremskyndelsen af udbredelsen af VE. De relevante EU-retsakter er i denne forbindelse nødretsforordningen, habitatdirektivet, VE-direktivet, SMV-direktivet, VVM-direktivet og konventionen fra De Forenede Nationers Økonomiske Kommission for Europa om adgang til oplysninger, offentlig deltagelse i beslutningsprocesser samt adgang til klage og domstolsprøvelse på miljøområdet (herefter ”Århus-konventionen”). Dansk offentlig ret i form af bekendtgørelsen om kontaktpunkt og tidsfrister inddrages ligeledes for at kunne beskrive andre retskilders påvirkning af nødretsforordningen. Dette har til formål at skabe et bredere billede af de relevante retskilders sammenhæng.

Den inddragede retspraksis fra EU-domstolen (herefter ”EUD”) udvælges med henblik på at belyse gældende, men også tidligere gældende, ret inden for området. Dette skal bidrage til at skabe et relevant grundlag for at diskutere den gældende retsstilling. EUD’s praksis kan tillægges præjudikatværdi og domstolens kompetence omfatter primært fortolkning af retsakter.¹¹ Det skal bemærkes, at mængden af retspraksis er relativt begrænset inden for området, hvilket har medført, at kun et mindre antal domme er inddraget og analyseret.

¹⁰ Blume, Peter, *Retssystemet og juridisk metode*, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2020, side 32

¹¹ Riss, T & Trzaskowski, J., *Skriftlig jura – den juridiske fremstilling*, Ex Tuto Publishing, 2020, side 148 ff.

Den inddragede juridiske litteratur i form af lære-/fagbøger, tidsskrifter, med mere, udvælges med henblik på at belyse en teoretisk tilgang til området samt til at forstå og beskrive retsstillingen på området. Ligeledes anvendes de til betragtninger vedrørende problemstillingerne i forhold til nødretsforordningen. Ikke-juridisk litteratur i form af artikler, nyhedsbreve samt kvantitative undersøgelser i form af statistik, som på trods af ikke at have nogen retskildeværdi, inddrages for at udgøre relevante fortolkningsbidrag til indholdet og problemstillingerne omkring nødretsforordningen.

Opgaven beskæftiger sig derudover med retspolitiske spørgsmål (de lege ferenda) i forbindelse med relevante drøftelser af nødretsforordningens effektivitetsudfordringer.

1.4. Videre fremstilling

Opgaven er inddelt i 7 hovedafsnit. I hovedafsnit 2 vil fokus være på nødretsforordningen. Herunder dens baggrund, formål og indhold. I hovedafsnit 3 vil der kort blive redegjort for sammenhængen mellem nødretsforordningen og den nylige vedtagelse af ændringerne af VE-direktivet. I hovedafsnit 4 vil sammenhængen mellem forordningen og udvalgte bestemmelser i habitatdirektivet blive undersøgt, herunder direktivets art. 6(3) og (4) samt art. 12, 13 og 16. Herefter vil forordningens anvendelse og effektivitet blive undersøgt i hovedafsnit 5. Hovedafsnit 6 vil efterfølgende være en drøftelse af, hvilke effektivitetsudfordringer dette giver anledning til. Afslutningsvist vil der i hovedafsnit 7 blive præsenteret en konklusion med et sammenfattende svar på opgavens problemformulering.

2. Nødretsforordningen

2.1. Nødretsforordningens tilblivelse

For at kunne belyse nødretsforordningens relevans og grundlaget for dens eksistens er det relevant at danne et kort overblik over, hvad der skete i tiden op til dens formelle vedtagelse den 22. december 2022.

I månederne op til nødretsforordningens tilblivelse var der internationale spændinger efter Ruslands invasion af Ukraine, som blandt andet afledte meget høje energipriser. Kommissionen gjorde i denne forbindelse gældende, at det havde forstærket behovet for at øge energieffektiviteten og fremskynde udbredelsen af VE i EU med det klare formål at udfase EU's afhængighed af russiske fossile brændstoffer.¹² På baggrund heraf og som led i REPowerEU-planen¹³ fremsatte Kommissionen et forslag den 18. maj 2022 om ændringer af flere direktiver, blandt andet VE-direktivet. Med forslaget ønskede man mere ambitiøse mål for energieffektivitet, foranstaltninger til yderligere forenkling og strømlining af de administrative tilladelsesprocedurer for VE-projekter samt foranstaltninger til at øge udbredelsen af solcelleanlæg på bygninger.¹⁴

Efterfølgende skete der dog en forværring af situationen. Rekordhøje stigninger i naturgasprisen over sommeren i 2022, afbrydelser af forsyningerne gennem North Stream I-rørledningen og øget inflation og udsving i elpriserne forårsagede både akutte økonomiske og sociale problemer.¹⁵ På baggrund af den aktuelle energikrise mente Kommissionen, at der var behov for en midlertidig, men øjeblikkelig, indsats for at nå nogle af EU's mål i REPowerEU-planen hurtigere end først antaget herunder en fremskyndelse af EU's omstilling til ren energi. Dette var således baggrunden for forslaget til en nødretsforordning om ”*fremskyndelse af udbredelsen af vedvarende energi*”, som Kommissionen præsenterede den 9. november 2022. Den 24. november 2022 var der ekstraordinær samling i TTE-Rådet, hvor ministrene nåede til enighed om indholdet af den nuværende nødretsforordning.¹⁶

2.2. Nødretsforordningens indhold ((EU) 2022/2577)

2.2.1. Hjemmelsgrundlag & overordnet formål

Forordningen trådte i kraft den 30. december 2022 og dermed kun 8 dage efter vedtagelsen. Processen fra fremlæggelse af forslag til den endelige ikrafttræden har således været ganske kort. Muligheden for denne korte og effektive proces kan blandt andet findes i hjemmelsgrundlaget.

¹² COM(2022) 591 final, 2022/0367 (NLE), *Europa-Kommissionens forslag til RÅDETS FORORDNING om en ramme for fremskyndelse af udbredelsen af vedvarende energi*, side 1

¹³ Se nærmere herom i afsnit 3

¹⁴ COM(2022) 591 final, 2022/0367 (NLE), *Europa-Kommissionens forslag til RÅDETS FORORDNING om en ramme for fremskyndelse af udbredelsen af vedvarende energi*, side 1

¹⁵ COM(2022) 591 final, 2022/0367 (NLE), *Europa-Kommissionens forslag til RÅDETS FORORDNING om en ramme for fremskyndelse af udbredelsen af vedvarende energi*, side 1

¹⁶ EU-Rådets pressemeddelelse: ”*EU skal fremskynde tilladelsesprocessen for projekter om vedvarende energi*”, 2022.

Forordningen er vedtaget med hjemmel i art. 122, stk. 1 i traktaten for Den Europæiske Unions Funktionsmåde.¹⁷ Dette er en bestemmelse, som tager sigte på nødsituationer.¹⁸ Art. 122, stk. 1 bestemmer, at såfremt der opstår alvorlige forsyningsvanskeligheder på energiområdet, kan Rådet, i en ånd af solidaritet mellem medlemsstaterne, træffe afgørelse om vedtagelse af foranstaltninger. Procesretligt betyder dette, at Rådet kan træffe afgørelse udenom Europa-Parlamentet og undgå den normale lovgivningsprocedure. Dette giver mulighed for en væsentligt kortere proces og en langt hurtigere vedtagelse end normalt.

I medfør af art. 122, stk. 1 skal der således først og fremmest foreligge forsyningsvanskeligheder. Dette fremgår i baggrunden for forordningen og er ligeledes præciseret i præambelbetragtningerne.¹⁹ Her bliver det fastslået, at der er en betydelig trussel for afbrydelse af energiforsyningerne i EU, og at der er usikre udsigter til alternative forsyninger.

Dernæst bestemmer art. 122, stk. 1, at afgørelse om vedtagelse skal gøres i en ånd af solidaritet mellem medlemsstaterne. Dette bliver ligeledes begrundet i præambelbetragtningerne.²⁰ Således redegør Rådet for princippet om energisolidaritet, som blev fastslået af EUD i sag C-848/19 P, *Tyskland mod Polen*. Princippet giver mulighed for grænseoverskridende fordeling af virkningerne af en hurtigere udbredelse af VE og finder anvendelse i alle medlemsstaterne.

Det kan således anføres, at der er tale om et relativt usædvanligt hjemmelsgrundlag for en forordning, idet der skal foreligge en nødsituation. Det er dog samtidig et klart udtryk for, at Kommissionen og Rådet erkender, at EU befinder sig i en krisesituation.

Forordningens formål

Formålet med forordningen kan ses beskrevet i præambelbetragtningerne.²¹ Heri fremgår et ønske om at øge forsyningsikkerheden her og nu og dermed afværge den energikrise, som EU befinder sig i.

¹⁷ Jf. nødretsforordningens indledning

¹⁸ EU-Rådets pressemeddelelse: ”EU skal fremskynde tilladelsesprocessen for projekter om vedvarende energi”, 2022

¹⁹ Nødretsforordningen, præambel, nr. (22)

²⁰ Nødretsforordningen, præambel, nr. (21)

²¹ Nødretsforordningen, præambel, nr. (3)

Forøgelsen af forsyningssikkerheden skal opnås ved at imødegå EU borgernes eksponering for høje og svingende energipriser ved at erstatte naturgasforsyningen med energi fra VE-kilder. Dette kræver, at der træffes øjeblikkelige og midlertidige foranstaltninger for at fremskynde udbredelsen af VE-kilder.²²

Et andet formål er yderligere at finde i præambelbetragtningerne. Nemlig en udbredelse og fremskyndelse af VE i relation til klimaet. Således fremgår det, at anlæg til VE både er afgørende for at bekæmpe klimaændringerne og forurening, og samtidig for at sikre EU's forsyningssikkerhed.²³

Det ”todelte” formål hænger sammen med det fundament, som forordningen bygger på. Således har den først og fremmest sit fundament i REPowerEU-planen. En plan som sætter en massiv fremskyndelse og opskalering af VE i centrum for strategien om at fremskynde udfasningen af russiske fossile brændstoffer. Herunder navnlig med forslaget om revisionen af VE-direktivet, som øger det bindende EU-mål for VE fra 40 procent til 45 procent senest i 2030. Dette tager således sigte på langsigtede klimamål i henhold til klimakrisen. Overordnet taler forordningen dermed ind i to forskellige kriser henholdsvis energikrisen og klimakrisen, hvor energikrisen dog må anses for hovedformålet.

Spørgsmålet er herefter, hvordan forordningen præcis forsøger at opfylde sit formål. Indholdet af forordningens forskellige bestemmelser vil derfor blive udfoldet nærmere i det følgende.

2.2.2. Artikel 1 (genstand & anvendelsesområde)

Forordningens art. 1 har følgende ordlyd:

"Ved denne forordning fastsættes der midlertidige regler af hastende karakter for at fremskynde den tilladelsesproces, der gælder for produktion af energi fra vedvarende energikilder, med særligt fokus på specifikke teknologier eller projektyper for vedvarende energi, som på kort sigt kan øge tempoet for udbredelsen af vedvarende energi i Unionen.

²² Nødretsforordningen, præambel, nr. (3)

²³ Nødretsforordningen, præambel, nr. (8)

Denne forordning finder anvendelse på alle tilladelsesprocesser, der har en startdato inden for dens anvendelsesperiode, og berører ikke nationale bestemmelser, der fastsætter kortere frister end dem, der er fastsat i artikel 4, 5 og 7.

Medlemsstaterne kan også anvende denne forordning på igangværende tilladelsesprocesser, som ikke har ført til en endelig afgørelse inden den 30. december 2022, forudsat at dette forkorter tilladelsesprocessen, og at tredjeparters allerede eksisterende juridiske rettigheder bevares."

Således bestemmer art. 1 forordningens genstandsområde. Den fastlægger, at forordningen fastsætter midlertidige regler af hastende karakter for at fremskynde den tilladelsesproces, der gælder for produktion af energi fra VE-kilder.²⁴ Ligeledes fastlægger den, at forordningen særligt retter sig mod en fremskyndelse af tilladelsesprocessen for specifikke teknologier eller projekttyper for VE, som på kort sigt kan øge tempoet for udbredelsen af VE.²⁵ Som udgangspunkt er forordningens fokus derfor ikke rettet mod at fremskynde tilladelser til alle typer af VE-kilder men primært mod dem, der antages at kunne udbrede VE på kort sigt. At der skal være tale om et kortsigtet perspektiv, skal ses i sammenhæng med de konsekvenser Ruslands handlinger har her og nu, og som er med til at forårsage de høje energipriser.²⁶ De midlertidige regler i forordningen skal således bidrage til en reduktion af energiefterspørgslen og erstatte naturgasforsyningen med energi fra VE-kilder med det samme.

Endvidere fastlægger art. 1 forordningens anvendelsesområde. Forordningen finder herefter anvendelse på alle tilladelsesprocesser, der har en startdato inden for dens anvendelsesperiode. Det vil sige fra den 30. december 2022 og 18 måneder frem. Den undtager dog nationale bestemmelser, som fastsætter kortere frister end dem, som er fastsat i forordningens art. 4, 5 og 7.²⁷ Dette skyldes, at forordningen ønsker en fremskyndelse, hvorfor den ville miste sin effekt, såfremt den fik forrang for nationale bestemmelser som fastlægger tilladelsesprocesser, som er hurtigere.

2.2.3. Artikel 2 (definitioner)

Art. 2 er en definitionsbestemmelse som præciserer, hvad der skal forstås ved de konkrete begreber som anvendes i forordningen. Den fastslår, at definitionerne i art. 2 i VE-direktivet finder anvendelse. Art. 2 i VE-direktivet indeholder blandt andet en definition af ”vedvarende energi”. Således fremgår

²⁴ Nødretsforordningen, artikel 1, 1. pkt., 1. led

²⁵ Nødretsforordningen, artikel 1, 1. pkt., 2. led

²⁶ Nødretsforordningen, præambel, nr. (3)

²⁷ Nødretsforordningen, artikel 1, 2. pkt.

det heraf at ”vedvarende energi” skal forstås som ”energi fra vedvarende ikkefossile kilder i form af vindkraft, solenergi (solvarme og solceller) og geotermisk energi, omgivelsesenergi, tidevands-, bølge- og andre former for havenergi, vandkraft, biomasse, lossepladsgas, gas fra spildevandsanlæg og biogas”. VE kan dermed anses for en samlebetegnelse for bioenergi, vindenergi, solenergi, geotermi og andre teknologier, der adskiller sig fra kul og andre fossile brændsler ved blandt andet at være CO₂-neutrale.²⁸

Forordningens art. 2 definerer yderligere to begreber, henholdsvis ”tilladelsesproces” og ”solenergiudstyr”, hvor tilladelsesprocessen er relevant at bemærke. Art. 2(1)(a) bestemmer, hvad der er omfattet af ”tilladelsesprocessen”. Det fremgår heraf, at alle relevante administrative tilladelser som udstedes til at opføre, foretage repowering af og drive anlæg med henblik på produktion af energi fra VE-kilder er omfattet af tilladelsesprocessen.²⁹ Hvilke former for administrative tilladelser, der skal gives til VE producerende anlæg kan variere i medlemsstaterne. I Danmark er der fx forskel på, hvilke tilladelser der er nødvendige for VE-anlæg på land og på havet.³⁰ Endvidere omfatter tilladelsesprocessen tilladelser i henhold til miljøkonsekvensvurderinger, hvor sådanne er påkrævet. Således kan miljøkonsekvensvurderinger i medfør af blandt andet SMV-direktivet, VVM-direktivet, habitatdirektivet, fuglebeskyttelsesdirektivet, vandrammedirektivet og Århus-konventionen fx også antages at være omfattet af tilladelsesprocessen.

Art. 2(1)(b) bestemmer, hvornår en tilladelsesproces starter og slutter. Omfattet er alle administrative faser, som begynder med den relevante myndighedsbekræftelse af modtagelsen af en fuldstændig ansøgning og slutter med meddelelse om den endelige afgørelse af resultatet af processen. Ikke omfattet er perioder, hvor en ansøger indsamler oplysninger og dokumentation i forbindelse med ansøgningen, herunder udarbejdelsen af en eventuel miljøkonsekvensrapport. Således er kommunal arealplanlægning og varmeplanlægning heller ikke omfattet.³¹

²⁸ Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet: ”Vedvarende energi” *Kefm*

²⁹ Herunder også for varmepumper, samplacerede energilagingsanlæg og aktiver, der er nødvendige for deres tilslutning til nettet, jf. forordningens artikel 2

³⁰ For anlæg på havet kræver det fx både en etableringstilladelse og en elproduktionstilladelse, og på land kan der ligeledes være krav om fx byggetilladelse, og tilslutningstilladelser. Se hertil, Energistyrelsen: ”Godkendelse af vedvarende energi-anlæg på havet”, *ens* og Energistyrelsen: ”Vedvarende energianlæg på land”, *veprojekter*

³¹ Energistyrelsen: ”FAQ - Nødretsforordningen”, *veprojekter*; 2023

2.2.4. Artikel 3 (væsentlig samfundsinteresse)

Forordningens art. 3 har følgende ordlyd:

"1. Planlægning, opførelse og drift af anlæg og installationer til produktion af energi fra vedvarende energikilder og deres tilslutning til nettet og selve det tilknyttede net og de tilknyttede lagringsaktiver formodes at være af væsentlig samfundsinteresse og tjene den offentlige sundhed og sikkerhed, når retlige interesser afvejes i det enkelte tilfælde, med henblik på artikel 6, stk. 4, og artikel 16, stk. 1, litra c), i direktiv 92/43/EØF(5), artikel 4, stk. 7, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/60/EF(6) og artikel 9, stk. 1, litra a), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/147/EF(7). Medlemsstaterne kan begrænse anvendelsen af disse bestemmelser til visse dele af deres område og til visse typer teknologi eller til projekter med bestemte tekniske karakteristika i overensstemmelse med de prioriteter, der er fastsat i deres integrerede nationale energi- og klimaplaner.

2. Medlemsstaterne sikrer i det mindste for projekter, der er anerkendt som værende af væsentlig samfundsinteresse, at opførelse og drift af anlæg til produktion og installationer til produktion af energi fra vedvarende energikilder og udvikling af den tilknyttede netinfrastruktur prioriteres i planlægnings- og tilladelsesprocessen, når retlige interesser afvejes i det enkelte tilfælde. For så vidt angår artsbeskyttelse finder foregående punktum kun anvendelse, såfremt og i det omfang der træffes passende artsbevarende foranstaltninger, som bidrager til opretholdelse eller genopretning af en gunstig bevaringsstatus for bestandene af den pågældende art, og der stilles tilstrækkelige finansielle ressourcer og områder til rådighed til dette formål."

Således indeholder art. 3(1) en formodningsregel, hvorefter planlægning, opførelse og drift af anlæg og installationer til produktion af energi fra VE-kilder formodes at være en væsentlig samfundsinteresse, der tjener den offentlige sundhed og sikkerhed.³² Dette skal ses i relation til særlige undtagelsesbestemmelser i henholdsvis habitatdirektivet, vandrammedirektivet og fuglebeskyttelsesdirektivet, når der i disse bestemmelser skal afvejes retlige interesser. I henhold til habitatdirektivet henviser forordningen specifikt til undtagelsesbestemmelsen i habitatdirektivets art. 6(4). Det vil sige hvis en plan eller projekt alligevel skal gennemføres grundet bydende nødvendige hensyn til væsentlige samfundsinteresser, på trods af, at virkningerne på lokaliteten vurderes negativt.

³² Dette gælder ligeledes for VE-projekternes tilslutning til nettet og selve det tilknyttede net og de tilknyttede lagringsaktiver, jf. nødretsforordningen art. 3(1)

Ligeledes henviser den til habitatdirektivets undtagelsesbestemmelse i art.16(1), som udtømmende angiver, under hvilke betingelser den anførte beskyttelse af bilag IV-arter i habitatdirektivets art. 12 og 13 kan fraviges.³³ I henhold til vandrammedirektivet henviser forordningen til undtagelsesbestemmelsen i direktivets art. 4(7), hvorefter ændringer eller forandringer af beskyttede vandområder blandt andet kan være begrundet i væsentlige samfundsinteresser. I henhold til fuglebeskyttelsesdirektivet henviser forordningen til art. 9(1)(a), hvorefter beskyttelsen af bestemte fuglearter blandt andet kan fraviges af hensyn til den offentlige sundhed og sikkerhed.

Således kan VE-anlæg med denne regel formodes at være af væsentlig samfundsinteresse, når der skal foretages en afvejning i de oplyste undtagelsesbestemmelser. Disse skal ligeledes prioriteres ved afvejning af retlige interesser i forbindelse med konkrete sager, jf. forordningens art. 3(2). For så vidt angår artsbeskyttelse, skal denne prioritering dog kun finde anvendelse, såfremt der træffes passende artsbevarende foranstaltninger, og der samtidig stilles tilstrækkelige finansielle ressourcer og områder til rådighed til dette formål.

Det skal dog bemærkes, at medlemsstaterne har mulighed for at begrænse anvendelsen af denne formodning til visse dele af deres områder eller til visse teknologier eller projekter af hensyn til eventuelle prioriteter, der er fastsat i deres integrerede nationale energi- og klimaplaner, jf. forordningens art. 3(1) sidste pkt.

2.2.5. Artikel 4, 5 & 7 (solenergiudstyr, repowering & varmepumper)

Som tidligere nævnt retter forordningen sig særligt mod tilladelsesprocesserne for bestemte teknologier og projektyper. Herved forstås typer med det største potentiale for hurtig udbredelse og øjeblikkelig indvirkning på EU's mål om at mindske prisvolatiliteten og reducere efterspørgslen efter naturgas.³⁴ De udvalgte teknologier kan findes i forordningens art. 4 om solenergiudstyr, art. 5 om repowering af kraftværker og art. 7 om varmepumper.

Det bemærkes indledningsvist, at artiklerne har det tilfælles, at de afsluttes med at fastslå, at alle afgørelser, der træffes i forbindelse med de tilladelsesprocesser, der er omhandlet i de respektive artikler skal offentliggøres i overensstemmelse med eksisterende forpligtelser.³⁵

³³ Pagh, P. & Haugsted, T., *Fast ejendom - Regulering og køb*, Karnov Group, 2022, side 547

³⁴ Nødretsforordningen, præambel, nr. (5)

³⁵ Nødretsforordningen, artikel 4, nr. 5., artikel 5, nr. 5 og artikel 7, nr. 4

Dette må antages at udgøre en henvisning til Århus-konventionens art. 9(4), som pålægger en offentliggørelsespligt i forbindelse med afgørelser på miljøområdet.

Ad) artikel 4 - solenergiudstyr

Art. 4(1) bestemmer, at tilladelsesprocessen højst må vare tre måneder for installation af solenergiudstyr og samplacerede energilagingsaktiver.³⁶ Dog med undtagelse af kunstige vandoverflader og forudsat, at der ikke er tale om produktion af solenergi. Ifølge definitionen i forordningens art. 2(2) menes der med solenergiudstyr, udstyr der omdanner energi fra solen til termisk eller elektrisk energi, herunder solvarme- og solcelleudstyr. At der ikke må være tale om produktion af solenergi betyder, at fx markanlæg til solceller ikke er omfattet af reglerne.³⁷ Man kan argumentere for, at denne undtagelse skyldes, at markanlæg ville kunne risikere at skulle undergå en miljøkonsekvensvurdering efter habitatdirektivets art. 6 og dermed ville kræve en noget længere forudgående proces, som kan være vanskelig at rumme indenfor tre måneders-fristen.

Endvidere fritager bestemmelsen de omfattede solenergiudstyr fra kravet om VVM-screening og en eventuel VVM-pligt i medfør af VVM-direktivets art. 4(2). Fritagelsen skyldes, at disse typer udstyr kan falde under projektyperne i VVM-direktivets bilag II (3)(a)(b), der vedrører energiindustrien og (13)(a) om ændringer eller udvidelser af projekter og dermed være underlagt kravet om en VVM-screening.

Art. 4(3) indfører begrebet administrativ stiltiende accept³⁸ for tilladelsesprocessen for mindre solenergiudstyr.³⁹ Dette gælder ligeledes for VE-egenforbrugere, det vil sige en slutkunde, der opererer på sin lokalitet inden for afgrænsede områder, og som producerer vedvarende elektricitet til eget forbrug.⁴⁰ Således vil en tilladelse blive betragtet som udstedt, hvis de relevante myndigheder ikke har givet afslag på en ansøgning inden for en måned.⁴¹

³⁶ Herunder bygningsintegrerede solenergianlæg og tagmonteret solenergiudstyr, i eksisterende eller fremtidige kunstige strukturer, jf. forordningens art. 4

³⁷ Energistyrelsen: "FAQ - Nødretsforordningen", *veprojekter*, 2023

³⁸ Nødretsforordningen, præambel, nr. (12)

³⁹ Dvs. med en kapacitet på 50 kW eller derunder, jf. nødretsforordningen art. 4(3)

⁴⁰ VE-direktivet: EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS DIREKTIV (EU) 2018/2001 af 11. december 2018 om fremme af anvendelsen af energi fra vedvarende energikilder, art. 2, nr. 14

⁴¹ Dette er dog forudsat, at solenergiudstyrets kapacitet ikke overstiger den eksisterende kapacitet for tilslutningen til distributionsnettet, nødretsforordningen art. 4(3)

I relation til dette må det bemærkes, at stiltiende tilladelser på miljøområdet kan give visse udfordringer, alt efter om det må anses for en afgørelse i forvaltningslovens forstand.⁴² Dette skyldes særligt reglerne om partshøring af individuelt væsentligt berørte tredjemænd samt eventuelle klagemuligheder. Stiltiende tilladelser på miljøområdet vil i de fleste tilfælde berøre en tredjemandsinteresse, og disse tredjemænd er samtidig tillagt en udvidet beskyttelse i blandt andet Århus-konventionen. Om end der i dette tilfælde er tale om tilladelser til mindre solenergiudstyr for VE-egenforbrugere, må det alligevel anses for bemærkelsesværdigt, at man i EU-regi i princippet laver regler, der risikerer at være i modstrid med hinanden. Særligt når Århus-konventionen jo netop kan anses for en udvidet og dermed indeholder særlige beskyttelsesværdige interesser.

Ad) artikel 5 - repowering

Art. 5(1) bestemmer, at tilladelsesprocessen højst må vare 6 måneder for repowering af anlæg, såfremt repowering resulterer i en kapacitetsforøgelse.⁴³

Ved repowering forstås, at der sker en fornyelse af et kraftværk, som producerer VE. Denne fornyelse kan som udgangspunkt både betyde, at kapacitet bliver erstattet, eller at anlæggets produktivitet eller kapacitet øges.⁴⁴ Ved repowering i forordningens forstand skal således forstås, at repowering skal resultere i, at kraftværket skal øge sin kapacitet af VE for at være omfattet af bestemmelsen. Heraf kan således udledes, at der skal være tale om et el-producerende anlæg, hvor der allerede er meddelt tilladelse til etablering og drift. Det er således en forudsætning, at der er tale om et projekt, som ikke kræver så væsentlige ændringer, at det kan sidestilles med et nyt anlægsprojekt. Det må forventes, at fx placering, projektkomponenter og infrastruktur i et vist omfang genanvendes, så der kan siges at være tale om ændringer af et bestående VE-anlæg.⁴⁵ Ifølge bestemmelsen omfatter 6 månedersfristen også en eventuel miljøkonsekvensvurdering, hvis en sådan vurdering er krævet i henhold til relevant lovgivning. Herved må forstås miljøkonsekvensvurderinger efter blandt andet VVM-direktivet og vandrammedirektivet eller habitatvurderinger i medfør af habitatdirektivet, samt de forpligtelser disse medfører i henhold til Århus-konventionen.

⁴² Se nærmere herom i Pagh, P., *Er en stiltiende tilladelse en ikke-afgørelse?*, Juristen nr. 05-06-2011, side 152 ff.

⁴³ Hvis kapaciteten ikke forsøges med mere end 15 %, skal der dog gives tilladelse til nettilslutning inden for tre måneder, jf. nødretsforordningen art. 5(2). Dette omfatter ligeledes tilladelser til opgradering af de aktiver, der er nødvendige for anlæggets tilslutning til nettet

⁴⁴ VE-direktivet, artikel 2, nr. 10)

⁴⁵ Energistyrelsen: "FAQ - Nødretsforordningen", *veprojekter*, 2023

I denne relation kan det ligeledes bemærkes, at en vurdering efter VVM-direktivet ikke vil kunne erstatte en vurdering efter habitatdirektivets art. 6(3) og (4).⁴⁶ Fristerne ændrer således ikke på nødvendigheden af at vurdere eventuelle miljøpåvirkninger ved repowering af et anlæg.

Art. 5(3) og (4) regulerer de nærmere regler for VVM-procedurene ved repowering af et kraftværk, som er omfattet af forordningen. Det bestemmes således, jf. art. 5(3), at såfremt projektet skal underkastes en VVM-screening eller VVM-vurdering i medfør af VVM-direktivets art. 4, skal dette begrænses til de potentielle virkninger eller ændringer i forhold til det oprindelige projekt. Derudover fritages repowering af solenergianlæg helt fra kravene i VVM-direktivets art. 4, såfremt anlægget ikke kræver yderligere plads, og det er i overensstemmelse med de gældende miljømæssige afbødningsforanstaltninger, som der er fastsat fra det oprindelige anlæg. Dette virker som udgangspunkt noget overflødigt, da en VVM-pligt også må antages at gælde for nye ændringer og virkninger allerede inden forordningens vedtagelse. Der udløses selvsagt ikke en VVM-pligt på noget allerede eksisterende, som ved opførelsen har undergået en VVM-vurdering, og hvor ingen ændringer er foretaget.

Ad) artikel 7 - varmepumper

Af art. 7(1) fremgår det, at tilladelsesprocessen for installation af varmepumper med en elektrisk kapacitet på under 50 MW højst må vare en måned. Dog er fristen tre måneder, for så vidt angår jordvarmepumper.⁴⁷ Varmepumper er således kun interessante i forhold til forordningens lempelse af varigheden for tilladelse, da disse som udgangspunkt ikke kræver miljøvurderinger.

⁴⁶ Se blandt andet C-418/04, præmis 231.

⁴⁷ Endvidere bestemmer art. 7(2), at der som udgangspunkt gives tilladelse til nettilslutninger, for *a)* varmepumper med en elektrisk kapacitet på op til 12 kW og *b)* varmepumper, der installeres af VE-egenbrugere med en elektrisk kapacitet på op til 50 kW, dog forudsat at kapaciteten til produktion af elektricitet fra VE-kilder udgør mindst 60 %

2.2.6. Artikel 6 (projekter og tilhørende infrastruktur)

Forordningens art. 6 har følgende ordlyd:

"Medlemsstaterne kan undtage projekter om vedvarende energi samt energilagringsprojekter og elnetprojekter, der er nødvendige for at integrere vedvarende energi i elektricitetssystemet, fra miljøkonsekvensvurderingen i henhold til artikel 2, stk. 1, i direktiv 2011/92/EU og fra artsbeskyttelsesvurderingerne i henhold til artikel 12, stk. 1, i direktiv 92/43/EØF og i henhold til artikel 5 i direktiv 2009/147/EF, forudsat at projekterne er placeret i et særligt område for vedvarende energi eller et særligt netområde for tilhørende netinfrastruktur, som er nødvendig for at integrere vedvarende energi i elektricitetssystemet, hvis medlemsstaterne har fastsat et sådant område for vedvarende energi eller netområde, og at det pågældende område har været genstand for en strategisk miljøvurdering i overensstemmelse med Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/42/EF (8). Den kompetente myndighed sikrer, at der på grundlag af eksisterende data anvendes passende og forholdsmæssige afbødningsforanstaltninger for at sikre overholdelse af artikel 12, stk. 1, i direktiv 92/43/EØF og artikel 5 i direktiv 2009/147/EF. Hvis sådanne foranstaltninger ikke findes, sikrer den kompetente myndighed, at den erhvervsdrivende betaler en økonomisk kompensation for artsbeskyttelsesprogrammer for at sikre eller forbedre de berørte arters bevaringsstatus."

Således giver art. 6 medlemsstaterne mulighed for at undtage VE-projekter, energilagringsprojekter og elnetprojekter fra visse miljøvurderinger. Det er værd at bemærke, at denne artikel ikke udgør en pligt for medlemsstaterne men udelukkende en mulighed. Det er således op til den enkelte medlemsstat at vurdere, hvorvidt de vil anvende denne artikel. For at projekterne kan være omfattet af bestemmelsen, skal de udgøre en nødvendighed for at integrere VE i elektricitetssystemet samt være placeret i et særligt område for VE eller et særligt netområde for tilhørende netinfrastruktur, som er nødvendig for at integrere VE i elektricitetssystemet. Det er medlemsstaterne, der fastsætter et sådant område og det er et krav, at området har været genstand for en SMV-vurdering i medfør af SMV-direktivet.

Således kan et projekt som er omfattet af bestemmelsen blive undtaget fra 1) en miljøkonsekvensvurdering i medfør af VVM-direktivets art. 2(1), der bestemmer at alle projekter, som er defineret i VVM-direktivets art. 4, skal underkastes enten en VVM-screening eller VVM-vurdering, 2) en artsbeskyttelsesvurdering i medfør af habitatdirektivets art. 12(1), som beskytter bilag IV-arter, og 3) en artsbeskyttelsesvurdering i medfør af fuglebeskyttelsesdirektivets art. 5, som beskytter forskellige fuglearter i medfør af direktivets art. 1.

Endvidere fastlægger bestemmelsen, at såfremt disse projekter bliver undtaget fra de ovennævnte miljøvurderinger, skal den kompetente myndighed sikre, at der anvendes passende og forholdsmæssige afbødningsforanstaltninger. Dette bliver begrundet i overholdelsen af art. 12(1) i habitatdirektivet og art. 5 i fuglebeskyttelsesdirektivet, altså de samme bestemmelser som man ovenfor har undtaget for. I relation til dette må det anses for noget bemærkelsesværdigt, at art. 6 både forsøger at undtage og overholde disse direktivbestemmelser. Det kan dermed i samme henseende fastslås, at bestemmelsen altså ikke undtager for planteartsbeskyttelsen i habitatdirektivets art. 13.

Endelig fastslår art. 6, at såfremt der ikke findes afbødningsforanstaltninger, skal den kompetente myndighed sikre, at den erhvervsdrivende betaler en økonomisk kompensation for artsbeskyttelsesprogrammer for at sikre eller forbedre de berørte arters bevaringsstatus.

2.2.7. Artikel 9 & 10 (evaluering & ikrafttræden)

Art. 10 indeholder en solnedgangsklausul, hvorefter forordningen har en begrænset anvendelsesperiode på 18 måneder. Dette stemmer overens med formålet om, at forordningen skal indføre midlertidige hasteforanstaltninger. Det fremgår ligeledes, at den trådte i kraft dagen efter offentliggørelsen i Den Europæiske Unions Tidende, det vil sige, at forordningen trådte i kraft den 30. december 2022. Udgangspunktet er derfor, at forordningen ikke længere finder anvendelse efter den 30. juni 2024.

Den begrænsede anvendelsesperiode er således baggrunden for muligheden for en evaluering og en mulig forlængelse af forordningen i art. 9. I medfør af art. 9 kræver en mulig forlængelse, at Kommissionen evaluerer forordningen senest den 31. december 2023.

Baggrunden for evalueringen skal, i overensstemmelse med formålet, være en evaluering af udviklingen i forsyningssikkerheden og energipriserne og en evaluering af, om der er yderligere behov for at fremskynde udbredelsen af VE. Kommissionen skal herefter forelægge en rapport for Rådet om de vigtigste resultater af forordningen og i denne forbindelse foreslå at forlænge forordningens gyldighed. Det har for nyligt vist sig, at Kommissionen har valgt at anvende muligheden i art. 9 for at forlænge forordningen. Dette vil blive belyst afslutningsvist i opgaven.

3. Kort om sammenhængen mellem forordningen og ændringen af VE-direktivet

Det er væsentligt at bemærke, at nødretsforordningen har en tæt sammenhæng med det tidligere benævnte forslag til ændring af VE-direktivet, som var indeholdt i den såkaldte REPower-EU-plan fra 2022.⁴⁸ Overordnet var det denne plan, som udsprang af stigningen i energipriserne og et styrket behov for at fremskynde energieffektiviteten og øge brugen af VE, som følge af Ruslands invasion af Ukraine.⁴⁹ Den tætte sammenhæng består således i, at de midlertidige regler der er fastsat i nødretsforordningen er tiltænkt at skulle gælde parallelt indtil gennemførelsen af ændringerne til VE-direktivet, der indeholder lignende tiltag om acceleration af tilladelsesprocesserne for VE-projekter.⁵⁰

Overordnet består ændringerne af VE-direktivet i en forpligtelse for medlemsstaterne til at sikre, at andelen af VE-kilder udgør mindst 42,5 procent af EU's samlede energiforbrug. Dette er en forøgelse på 10,5 procent i forhold til det tidligere VE-direktiv, som fastsatte et mål om at andelen af VE skal udgøre 32 procent senest i 2030.⁵¹

Ændringsdirektivet fastsætter en række tiltag med henblik på at opnå dette, og som minder om tiltagene i nødretsforordningen. Den 9. oktober 2023 blev det reviderede VE-direktiv vedtaget og trådte herefter i kraft den 20. november 2023.⁵²

⁴⁸ Se afsnit 2.1.

⁴⁹ Sauer, C. H. & Hansen, H. J.: "Nye EU-regler løfter 2030-målsætning for vedvarende energi", *Gorrissen Federspiel*, 2023

⁵⁰ Sauer, C. H. & Hansen, H. J.: "Nye EU-regler løfter 2030-målsætning for vedvarende energi", *Gorrissen Federspiel*, 2023

⁵¹ Sauer, C. H. & Hansen, H. J.: "Nye EU-regler løfter 2030-målsætning for vedvarende energi", *Gorrissen Federspiel*, 2023

⁵² Sauer, C. H. & Hansen, H. J.: "Nye EU-regler løfter 2030-målsætning for vedvarende energi", *Gorrissen Federspiel*, 2023

Således gælder både nødretsforordningen og det ændrede VE-direktiv⁵³ i skrivende stund parrallet med hinanden, hvor begge har et formål om at fremme og fremskynde udbredelsen af VE. Forskellen er dog, at VE-direktivets bestemmelser indfører en stabil og langsigtet permanent ordning, som kræver længere implementeringstid i den nationale lovgivning⁵⁴ i modsætning til den kortsigtede løsning i forordningen. Således er formålet med VE-direktivet også i langt højere grad relateret til klimakrisen. På baggrund af dette har ændringsdirektivet en betydning i relation til nødretsforordningens anvendelse og effektivitet og ligeledes for dens fremtidsudsigter.⁵⁵

4. Særligt om relationen mellem nødretsforordningen og habitatdirektivet

Som det fremgik af nødretsforordningens indhold, nævnes udvalgte bestemmelser i habitatdirektivet flere gange, hvorfor direktivet har betydning for anvendelsen af forordningen. Det følgende har til formål at udlede det retlige grundlag i habitatdirektivet, som kan anses for at have betydning for anvendelsen og effektiviteten af nødretsforordningen.

4.1. Indledende betragtninger

I EU foreligger der særlige regler om beskyttelse og bevaring af miljøet, herunder bestemte naturtyper, vilde dyr og planter. I medfør af habitatdirektivet påhviler der medlemsstaterne en pligt til at udpege særlige bevaringsområder, også kendt som Natura 2000-områder. Derfor kan en såkaldt habitatvurdering være påkrævet, når der skal gives tilladelse til fx et nyt VE-projekt, som berører et Natura 2000-område.

Habitatdirektivet er sammen med fuglebeskyttelsesdirektivet et centralt element i EU's naturbeskyttelsespolitik og stiller krav om strenge og omfattende forudgående konsekvensvurderinger. Habitatdirektivet blev vedtaget i 1992 og forpligter EU's medlemsstater til at bevare udvalgte naturtyper og arter, der er karakteristiske, sjældne eller truede i EU.⁵⁶

⁵³ 2023/2413 EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS DIREKTIV (EU) 2023/2413 af 18. oktober 2023 om ændring af direktiv (EU) 2018/2001, forordning (EU) 2018/1999 og direktiv 98/70/EF for så vidt angår fremme af energi fra vedvarende energikilder og om ophævelse af Rådets direktiv (EU) 2015/652

⁵⁴ COM(2023) 764 final, REPORT FROM THE COMMISSION TO THE COUNCIL on the review of Council Regulation (EU) 2022/2577 of 22 December 2022 laying down a framework to accelerate the deployment of renewable energy, side 2

⁵⁵ Se nærmere herom i afsnit 6.2.

⁵⁶ Miljøministeriet: "EU's naturbeskyttelsesdirektiver", *mst*

Når der således tales om habitatområder, sigter det til de Natura 2000-områder, som efter forslag fra medlemsstaten er udlagt af Kommissionen efter habitatdirektivets art. 4.⁵⁷ Anvendelsen af EU's regler om beskyttelse af Natura 2000-områder er komplekse og har voldt de danske myndigheder problemer flere gange. Dette skyldes særligt at kompleksiteten kan give anledning til usikkerhed om, hvornår og hvad der kræves af en habitatvurdering.⁵⁸

Erhvervsmæssige aktiviteter bliver påvirket ganske meget af habitatområder. Gennem tiden er godkendelse af en række større VE-projekter blevet ophævet og hjemvist af forskellige klagenævn, fordi projektet ikke kunne tillades efter habitatdirektivet. Fx blev konsekvensvurderingen i projektet om vindmølleparken på Thorup-sletten om projektets påvirkning af Natura 2000-områder fundet mangelfuld, hvorefter VVM-tilladelsen blev ophævet, jf. MRF 2021.121 Mfk. Dette kan derfor være en forklaring på, hvorfor der har været en særlig kommerciel interesse for, hvilken betydning nødretsforordningen har for vurderingerne og tilladelserne i medfør af habitatdirektivet. Særligt har forordningens art. 3, med sin definition af VE-projekter som en væsentlig samfundsinteresse, været genstand for en del opmærksomhed. Dette skyldes blandt andet, at den relaterer sig til myndighedernes afgørelser i forbindelse med de såkaldte undtagelses- og fravigelsesbestemmelser i habitatdirektivets art. 6(4) og art.16(1).

Spørgsmålet er derfor særligt, hvorvidt nødretsforordningen med denne definition giver anledning til en øget anvendelse af fravigelsen af beskyttelsen af Natura 2000-områder og bilag IV-arter i forbindelse med VE-projekter. Det er derfor også disse bestemmelsers relation til nødretsforordningen, der i det følgende vil blive behandlet nærmere.

4.2. Forholdet mellem nødretsforordningen og habitatdirektivets artikel 6(3) & (4)

I habitatdirektivets art. 6(2-4) fremgår EU-rettens krav til at beskytte Natura 2000-områder mod skadelige påvirkninger. I art. 6(1) reguleres den positive beskyttelse i form af aktive bevaringsforanstaltninger, og artikel 6(2) udgør den generelle beskyttelse mod skadelige påvirkninger. Artikel 6(3) omfatter ”*alle planer og projekter*”, som kun kan vedtages af myndigheden. Dette står således i kontrast til de andre bestemmelser, der også vedrører private aktører.

⁵⁷ Pagh, P. & Haugsted, T., *Fast ejendom - Regulering og køb*, Karnov Group, 2022, side 513

⁵⁸ Pagh, Peter, *Hvis projekter skal tillades efter undtagelsen i habitatdirektivets art. 6, stk. 4, for væsentlige samfundshensyn*, Tidsskrift for miljø, 2020, side 1

Vedtagelsen af en plan eller et projekt kan ske, når myndigheden har videnskabelig vished for, at vedtagelsen ikke kan medføre skadelig virkning på områdets integritet og uden mulighed for at inddrage andre samfundshensyn. Visheden bliver fastlagt på baggrund af en screening og ofte en habitatvurdering. Såfremt betingelserne for at meddele tilladelse efter art. 6(3) ikke er opfyldt, kan projektet eller planen kun vedtages efter de særlige betingelser og den særlige fremgangsmåde, der fremgår af undtagelsesbestemmelsen i art. 6(4). En ordning som anses for ganske kompliceret, idet den indtil nu har medført knap 100 domme ved EUD.⁵⁹ Det er således ikke underligt, at det er nødretsforordningens betydning for netop habitatdirektivets art. 6, der har fået særlig kommerciel interesse. Det vil have en ganske stor betydning for store VE-projekter, såfremt kravene til denne strenge og komplicerede proces i art. 6(3) bliver lempet, eller hvis det betyder, at det bliver nemmere at få en tilladelse efter undtagelsen i art. 6(4).

Kravene i artikel 6(3)

Som nævnt omfatter en tilladelsesproces for VE-projekter i forordningens forstand også relevante miljøkonsekvensvurderinger, såfremt de ikke er direkte undtaget i forordningen.⁶⁰ Således må tilladelser efter habitatdirektivets art. 6(3) og (4) også antages at være omfattet. Herefter fritager nødretsforordningen altså som udgangspunkt heller ikke VE-projekter for både at skulle foretage en screening og en eventuel habitatvurdering, såfremt et VE-projekt berører et Natura 2000-område. Forordningen ændrer således ikke på de eksisterende krav i habitatdirektivets art. 6(3). Det må således antages, at man fra EU's side stadig ønsker en relativ streng miljøbeskyttelse. Dette ses også afspejlet i præambelbetragtningerne, hvor der er lagt vægt på at vælge VE-kilder, der har mindst mulig indvirkning på miljøet, men stadig har potentiale til hurtig udbredelse.⁶¹

Undtagelsen i artikel 6(4)

Det særligt interessante er derfor den betydning, som nødretsforordningen i stedet kan have for at få en tilladelse til VE-projekter i medfør af fravigelsesbestemmelsen i habitatdirektivets art. 6(4). Herved forstås, at der er mulighed for at godkende projekter og planer efter undtagelsen for bydende nødvendige hensyn til væsentlige samfundsinteresser i habitatdirektivets art. 6(4).

⁵⁹ Pagh, Peter, *Hvis projekter skal tillades efter undtagelsen i habitatdirektivets art. 6, stk. 4, for væsentlige samfundshensyn*, Tidsskrift for miljø, 2020, side 1 f.

⁶⁰ Se afsnit 2.2.3.

⁶¹ Nødretsforordningen, præambel, nr. (5)

Det er derfor også et spørgsmål om, hvilken udstrækning af hensyn, der kan begrunde, at undtagelsen i art. 6(4) kan anvendes.

Som allerede fastslået⁶² indeholder forordningens art. 3 en generel formodning om, at VE-projekter formodes at være en væsentlig samfundsinteresse, som tjener den offentlige sundhed og sikkerhed.⁶³ Det er således denne formodningsregel, der som nævnt har hidkaldt sig relativ stor bevågenhed, da dette kan tyde på en øget anvendelse af undtagelsen i art. 6(4). Danske myndigheder har indtil nu kun anvendt undtagelsen i meget få tilfælde. Hos både projektherrer og myndigheder har der derfor været usikkerhed om, hvordan og hvornår undtagelsen kan anvendes, så et projekt kan tillades efter undtagelsen, når projektet ikke kan tillades efter habitatdirektivets art. 6(3).⁶⁴

Baggrunden for den mulige øgede anvendelse skal findes i, at forordningen nu skulle bidrage til en mere klar fortolkning ved konkrete vurderinger efter undtagelsesbestemmelsen. Således skal VE-projekter nu anerkendes som en væsentlig samfundsinteresse, der skal prioriteres ved afvejning af retlige interesser i forbindelse med konkrete sager.⁶⁵ I relation til dette er det dog væsentligt at bemærke forordningens præambelbetragtninger. Heraf fremgår det, at der er tale om en afkræftelig formodning, idet der stadig ikke må foreligge klare beviser for, at disse VE-projekter har store negative virkninger på miljøet, som ikke kan afbødes eller kompenseres.⁶⁶ Der er således ikke tale om en "carte blanche-formodning" som altid vil gælde, så snart der er tale om et VE-projekt. En fravigelse i medfør af art. 6(4) kræver altså stadig en konkret vurdering, hvor alle øvrige betingelser for fravigelse desuden skal være opfyldt. Det vil sige at kravene om ingen alternativer og kompenserende foranstaltninger i habitatdirektivets art. 6(4), stadig skal være opfyldt.⁶⁷ At der er tale om en afkræftelig formodning kan også antages at være relateret til at medlemsstaterne, som nævnt, kan begrænse anvendelsen af formodningen til dele af deres områder eller til visse teknologier eller projekter. Der kan derfor opstå afvigelser i medlemsstaterne i relation til, hvordan og i hvor høj grad formodningen bliver anvendt.

⁶² Se afsnit 2.2.4.

⁶³ Energistyrelsen: "FAQ - Nødretsforordningen", *veprojekter*, 2023

⁶⁴ Pagh, Peter, *Hvis projekter skal tillades efter undtagelsen i habitatdirektivets art. 6, stk. 4, for væsentlige samfundshensyn*, Tidsskrift for miljø, 2020, side 2

⁶⁵ Energistyrelsen: "FAQ - Nødretsforordningen", *veprojekter*, 2023

⁶⁶ Nødretsforordningen, præambel, nr. (8)

⁶⁷ Energistyrelsen: "FAQ - Nødretsforordningen", *veprojekter*, 2023

4.3. Forholdet mellem nødretsforordningen og habitatdirektivets artikel 12, 13 & 16

Udover at beskytte Natura 2000-områder forpligter habitatdirektivet medlemsstaterne til at implementere en streng beskyttelsesordning for bestemte dyre- og plantearter - de såkaldte bilag IV-arter.

Den generelle beskyttelse er bygget op på den måde, at habitatdirektivets art. 12(1) angiver indholdet i beskyttelsen af dyrearter i form af en række forbud mod forsætlige handlinger, som kan skade bilag IV-arter, samt et forbud mod uagtsomt at skade disse bilag IV-arters raste- og yngleområder. Endvidere er der i art. 12(4) krav om, at medlemslandene indfører en ordning for uforsætlig indfangning og drab på bilag IV-arter. I art. 13 findes en tilsvarende beskyttelse af udvalgte plantearter. I forlængelse af dette angiver art. 16 udtømmende, under hvilke betingelser beskyttelsen af bilag IV-arter i art. 12 og 13 kan fraviges.⁶⁸

Som det var tilfældet ved undtagelsesbestemmelsen i habitatdirektivets art. 6(4), giver nødretsforordningen ligeledes mulighed for at anvende art. 16(1)(c) i forbindelse med projekter for VE, som risikerer at berøre bilag IV-arter. Dette skyldes, at art. 16(1)(c) på samme måde giver mulighed for at fravige beskyttelsen i art. 12 og 13 af hensyn til væsentlige samfundsinteresser, der tjener den offentlige sundhed og sikkerhed. Det skal dog bemærkes, at det fremgår klart af forordningens art. 3(2), at for så vidt angår artsbeskyttelse, må en fravigelse af beskyttelsen fortsat ikke hindre, at en pågældende bestands bevaringsstatus i dens naturlige udbredelsesområde ikke kan opretholdes. Dermed skal de grundlæggende betingelser i art. 16(1) således stadig være opfyldt for at kunne anvende undtagelsesmuligheden i art. 16(1)(c).

Hvor der med nødretsforordningen ikke er givet mulighed for at fravige kravene i habitatdirektivets art. 6(3),⁶⁹ er der i forordningen faktisk givet mulighed for direkte at fravige den strenge artsbeskyttelse i art.12(1). Således blev der tidligere redegjort for,⁷⁰ at der ved de projekter, som er omfattet af forordningens art. 6 kan undtages fra blandt andet en artsbeskyttelsesvurdering i medfør af habitatdirektivets art. 12(1). Der er flere bemærkelsesværdige forhold ved netop dette indhold i forordningens art. 6, der må fremhæves.

⁶⁸ Pagh, P. & Haugsted, T., *Fast ejendom - Regulering og køb*, Karnov Group, 2022, side 546 f.

⁶⁹ Hvor det derfor særligt var betydningen for undtagelsesbestemmelsen i art. 6(4) der var interessant.

⁷⁰ Se afsnit 2.2.6.

Først og fremmest er det således kun muligt at fravige dyreartsbeskyttelsen i art. 12(1) men derimod ikke planteartsbeskyttelsen i art. 13. Ved en lidt forenklet sammenligning betyder dette, at udbredelsen af VE skal gå forud for beskyttelsen af fx ulve men ikke for beskyttelsen af orkideer.⁷¹ Sagt på en anden måde kan dette betyde, at planterarter er væsentligt mere beskyttelsesværdige end dyrearterne, når der er tale om nye VE-projekter omfattet af forordningens art. 6. Hvorvidt dette egentlig er hensigten, eller om der kan være tale om en lidt forhastet proces, som har medvirket, at man har glemt at medtage planterarter, må dog stå i det uvisse. Ifølge Energistyrelsen er der dog tale om en bestemmelse, der er indsat i forordningen i sidste øjeblik, og at betydningen på nuværende tidspunkt stadig er uafklaret.⁷² Meget tyder derfor på, at der nok er tale om en mindre gennemarbejdet bestemmelse fra EU's side.

Endvidere må det fremhæves, som det også blev nævnt tidligere, at det er bemærkelsesværdigt, at der både ønskes en mulighed for at fravige artikel 12(1) men samtidig en overholdelse heraf.⁷³ Ifølge art. 6 kan et VE-projekt, der er omfattet af bestemmelsen, og som bliver placeret på et særligt udpeget område, der har været underlagt en SMV-vurdering blive undtaget fra en artsbeskyttelsesvurdering i medfør af habitatdirektivets art.12(1). Myndighederne skal dog stadig sikre, at der anvendes passende og forholdsmæssige afbødningsforanstaltninger for at overholde art. 12(1), og som minimum sikre at der betales en økonomisk kompensation for artsbeskyttelsesprogrammer. Altså skal der med forordningens art. 6 både kunne undtages fra en artsbeskyttelsesvurdering, men samtidig en forpligtelse til at overholde beskyttelsen af dem. I forlængelse heraf kan det diskuteres, hvorvidt en økonomisk kompensation for artsbeskyttelsesprogrammer kan udgøre en reel afbødningsforanstaltning, som egentlig er tiltænkt i art. 12's forstand.

4.4. Opsummering

Opsummerende kan det konstateres, at nødretsforordningen giver medlemsstaterne et retligt instrument for anvendelsen af undtagelsesbestemmelserne i habitatdirektivet for beskyttelsen af Natura 2000-områder og bilag IV-arterne i henholdsvis art. 6(4) og art. 16(1)(c). Dette skyldes, at den bidrager til en fortolkning af, at VE skal anses for en væsentlig samfundsinteresse.

⁷¹ Miljøministeriet: "Beskyttede arter", *mst*.

⁷² Energistyrelsen: "FAQ - Nødretsforordningen", *veprojekter*; 2023

⁷³ Se afsnit 2.2.6.

Endvidere kan det konstateres, at forordningen ikke fritager VE-projekter for kravene til screening og en evt. habitatvurdering i henhold til habitatdirektivets art. 6(3). Derimod kan dyreartsbeskyttelsens i habitatdirektivets art. 12(1) til en vis grad fraviges, såfremt projekterne er omfattet af forordningens art. 6. Dette er derimod ikke gældende for planteartsbeskyttelsen i art. 13. Det kan ligeledes konstateres, at særligt forordningens art. 6 fremstår relativt forhastet og i mindre grad gennemarbejdet.

Herefter er spørgsmålet, hvorledes disse elementer spiller sammen i forbindelse med forordningens anvendelse og effektivitet. Dette er særligt henset til, at der synes at være modstrid mellem, hvad forordningen egentlig er tiltænkt at skulle bidrage til, og hvad VE-interessenter har håbet at kunne anvende den til.

5. Anvendelse og effektivitet af nødretsforordningen

Efter fastlæggelsen af forordningens formål og indhold, står det klart, at det centrale er et ønske om en fremskyndelse af udbredelsen af VE i medlemsstaterne i et forsøg på at afværge energikrisen. Et relevant spørgsmål er derfor, hvilken betydning forordningen kan antages at have haft både i relation til dens anvendelse og dens egentlige effektivitet. Derfor vil det blive undersøgt, hvilke tilpasninger der har været i dansk lovgivning efter forordningens vedtagelse, og hvorvidt forordningen reelt kan antages at have medført lempede undersøgelseskrav for VE-kilder i Danmark, særligt set i forhold til miljøvurderinger.

5.1. Tilpasninger i dansk lovgivning og Energistyrelsens tilgang til forordningen

Forordningen har forrang for andre danske regler, idet den har direkte virkning. Dens status sikrer dermed, at ønsket om accelerationen af VE kan ske hurtigere. Således er forordningens regler og frister gældende, uanset om disse er i strid med gældende dansk lovgivning. Som udgangspunkt må forordningen derfor ikke gennemføres i dansk ret. Dog kan forordningens bestemmelser gengives i de danske regler, hvis dette af praktiske grunde anses for hensigtsmæssigt.⁷⁴ En gengivelse kan være relevant, hvor der er direkte modstrid i gældende danske regler for at sikre en korrekt anvendelse og effektivitet.

⁷⁴ Jf. Traktaten om Den Europæiske Unions Funktionsmåde, artikel 288, se også Folketingets: "Vejledning om udarbejdelse af administrative forskrifter", *ft*, 2019 side 35

I denne forbindelse er bekendtgørelsen om kontaktpunkt og tidsfrister af særlig interesse, da denne implementerer art. 16 i VE-direktivet,⁷⁵ som omhandler tilrettelæggelsen og varigheden af tilladelsesprocessen for VE-kilder.⁷⁶ Energistyrelsen oplyser desuden, at der har foregået et arbejde med justering af bekendtgørelsen, så den gælder for anlægs- og projektyper, som er omfattet af forordningen.⁷⁷ Med denne justering er der derfor sket en tilpasning i dansk lovgivning.

Formålet med bekendtgørelsen om kontaktpunkt og tidsfrister er at lette den administrative proces for opstillere af VE-anlæg ved 1) at udpege ét kontaktpunkt, som kan vejlede om den administrative proces og 2) at indføre en samlet tidsfrist for myndighedernes sagsbehandling under tilladelsesprocessen.⁷⁸ Energistyrelsen fungerer ifølge bekendtgørelsen som kontaktpunkt.⁷⁹

Den 1. juli 2023 trådte en ændret bekendtgørelse i kraft.⁸⁰ Med ændringerne blev det præciseret, at bekendtgørelsens tidsfrister ikke finder anvendelse for installationer af de VE-anlæg, som fremgår af forordningen.⁸¹ Derudover blev en tidsfrist for tilladelsesprocessen på maksimalt 1 år ved repowering og anlæg med en elkapacitet på under 150 kW fjernet.⁸² Dette skyldes, at disse ville være i modstrid med forordningens art. 5(1), der som nævnt fastsætter en maksimal tidsfrist for repowering af anlæg på 6 måneder.⁸³

Som udgangspunkt giver forordninger således ikke de store udfordringer i relation til national lovgivning i modsætning til direktiver, som oftere kan volde lovgiver problemer. Disse skal som bekendt implementeres i lovgivningen, og kan derfor give udfordringer i forbindelse med fx fortolkning.⁸⁴

⁷⁵VE-direktivet: EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS DIREKTIV (EU) 2018/2001 af 11. december 2018 om fremme af anvendelsen af energi fra vedvarende energikilder

⁷⁶ Bekendtgørelse 2023-06-20 nr. 882 om kontaktpunkt og tidsfrister for VE-tilladelsesprocessen

⁷⁷ Energistyrelsen: "FAQ - Nødrretsforordningen", *veprojekter*, 2023

⁷⁸Jf. Bekendtgørelse 2023-06-20 nr. 882 om kontaktpunkt og tidsfrister for VE-tilladelsesprocessen § 1, se også Energistyrelsen: "Vejledning om tidsfrister", *veprojekter*

⁷⁹ Bekendtgørelse 2023-06-20 nr. 882 om kontaktpunkt og tidsfrister for VE-tilladelsesprocessen, kapitel 2

⁸⁰ Jf. Bekendtgørelse 2023-06-20 nr. 882 om kontaktpunkt og tidsfrister for VE-tilladelsesprocessen § 15

⁸¹ Jf. Bekendtgørelse 2023-06-20 nr. 882 om kontaktpunkt og tidsfrister for VE-tilladelsesprocessen § 3

⁸² Se den tidligere gældende bekendtgørelse 2021-06-05 nr. 1215 om kontaktpunkt og tidsfrister for VE-tilladelsesprocessen § 7, stk. 2

⁸³ Se afsnit 2.2.5.

⁸⁴ Som det fx har været tilfældet med den omfattende EU-regulering af miljølovgivningen

En VE-opstiller kan således støtte ret på en forordning, herunder nødretsforordningen, da forordninger jo har direkte virkning uden først at skulle vedtages ved lov. Derimod kan en VE-opstiller som udgangspunkt ikke støtte ret på et direktiv, da disse skal implementeres i den nationale lovgivning først. Der kan dog være undtagelser hertil, fx hvis praksis har fastslået, at der er direkte virkning eller hvis direktivet er implementeret forkert. Det klare udgangspunkt må dog være, at en VE-opstiller således er berettiget til de muligheder en forordning hjemler. Lovgiver er derimod berettiget til selv at vælge, hvordan de ønsker at implementere de rammer, som direktiver hjemler i den nationale lovgivning, hvorefter en VE-opstiller kan støtte ret på den nationale ret. På trods af dette er der alligevel nogle forhold, der må bemærkes i forbindelse med tilpasningen af forordningens regler i dansk lovgivning.

For det første kan det vække undren, at ændringen af bekendtgørelsen først trådte i kraft cirka 6 måneder efter forordningens ikrafttræden, særligt taget forordningens begrænsede anvendelsesperiode i betragtning. Således har VE-opstillere ikke kunnet danne sig et korrekt overblik over de gældende regler for tidsfristerne for tilladelsesprocesserne frem til dette tidspunkt. Grundet forordningens forrang er der i princippet fremgået tidsfrister af den daværende bekendtgørelse, som ikke længere er gældende.

Energistyrelsen fungerer som kontaktpunkt, og ifølge bekendtgørelsen skal de administrere en hjemmeside med information om den administrative proces, herunder tilladelsesprocessen. Denne skal fungere som en slags online procedurehåndbog.⁸⁵ Dette må også antages at gælde for deres vejledning vedrørende forordningen. Af denne hjemmeside fremgår det,⁸⁶ at bekendtgørelsen i skrivende stund er sendt i høring, og at ændringerne forventes at træde i kraft per 1. juli 2023. Eftersom bekendtgørelsen nu er trådt i kraft, er disse oplysninger ikke korrekt opdaterede. Det fremgår i øvrigt, at siden sidst er opdateret den 2. juni 2023. Dette giver i og for sig ikke anledning til betænkeligheder vedrørende de gældende regler, men det kan diskuteres, hvilket signal det sender fra myndighedernes side i relation til relevansen af forordningens anvendelse.

⁸⁵ Jf. Bekendtgørelse 2023-06-20 nr. 882 om kontaktpunkt og tidsfrister for VE-tilladelsesprocessen §§ 5 og 6.

⁸⁶ Energistyrelsen: "FAQ - Nødretsforordningen", *veprojekter*, 2023

Når de ikke sørger for at holde deres oplysninger opdaterede, kan det for det første risikere at vildlede borgerne, men der kan ligeledes argumenteres for, at myndighederne ikke anser forordningens anvendelse af særlig relevans. Dette kan skyldes, at energikrisen ikke længere er på sit højeste, men det kan også skyldes, at forordningen måske ikke har haft en betydelig anvendelse og effektiv virkning i Danmark. Eller måske har man bare ventet på de nærtstående ændringer af VE-direktivet. Uagtet fremstår dette som en modsætning til, hvad der ses fra EU's side, hvor der er foregået en forholdsvis forhastet vedtagelse af en nødretsforordning, som søger at sikre ændringer af VE-tilladelsesprocessen hurtigt.

Særligt vedrørende nødretsforordningens artikel 6

Forordningens direkte anvendelighed gør sig dog ikke gældende for forordningens art. 6, da denne, som nævnt tidligere, ikke forpligter de danske lovgivere.⁸⁷

Energistyrelsen oplyser på deres (ikke-opdaterede) hjemmeside, at der vil blive taget politisk stilling til bestemmelsens gennemførelse. Eftersom forordningen i skrivende stund har fundet anvendelse i over et år, må der også her sættes spørgsmålstejn ved, hvorfor denne oplysning ikke er opdateret. Særligt fordi denne bestemmelse har stor interesse for mange, idet den giver mulighed for større VE-projekter, som fx vindmøller. På opfordring oplyste Energistyrelsen i september 2023, at der stadig ikke var truffet beslutning om, hvorvidt art. 6 skal finde anvendelse i Danmark og i så fald, hvilke områder bestemmelsen skal omfatte.⁸⁸ De oplyste dog samtidig, at bestemmelsen i et vist omfang er videreført i det på tidspunktet foreslåede (nu vedtagne) reviderede VE-direktiv.⁸⁹ Svaret på hvorfor lovgiver ikke umiddelbart har valgt at gennemføre bestemmelsen, kan på baggrund af dette således findes i, at man har afventet og forventet, at dette ville ske med ændringen af VE-direktivet.

Det er dog værd at bemærke, at det på Energistyrelsens hjemmeside ligeledes fremgår, at art. 6 er indsat i sidste øjeblik, og betydningen af den pt. er uafklaret.⁹⁰ Som nævnt tidligere vækker denne bestemmelse en vis undren, idet den både søger at undtage fra kravene samt opfylde kravene i habitatdirektivets art. 12(1).⁹¹

⁸⁷ Se afsnit 2.2.6.

⁸⁸ Jf. en e-mailkorrespondance med Energistyrelsens center for grøn strøm den 11. september 2023

⁸⁹ 2023/2413 EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS DIREKTIV (EU) 2023/2413 af 18. oktober 2023 om ændring af direktiv (EU) 2018/2001, artikel 15c - for en nærmere uddybning af denne henvises til afsnit 6.2.

⁹⁰ Energistyrelsen: "FAQ - Nødretsforordningen", *veprojekter*; 2023

⁹¹ Se afsnit 2.2.6.

På trods af at de danske myndigheder flere gange er blevet kritiseret for deres forståelse og implementering af den omfattende EU-miljølovgivning⁹², tyder det dog på, at det denne gang er hos EU, hvor udfordringerne er opstået. Det er nærliggende at antage, at der i skyndingen er opstået visse mangler i overblikket over de mange miljøretnlige krav i de forskellige direktiver.

5.2. Reelt lempede krav?

Som allerede fastslået søger forordningen at lempe tilladelsesprocessen for VE-kilder med ønsket om hurtigt at fremme VE-energi. Når man læser forordningen, synes dette som udgangspunkt også at være tilfældet, men spørgsmålet er dog, om forordningen reelt har medført en lempelse af visse krav i forbindelse med opførelse af VE-projekter. Eller sagt på en anden måde om forordningen egentlig har den effekt, som den tilsiger at have.

5.2.1. ”Væsentlig samfundsinteresse” i artikel 3 i henhold til habitatdirektivet

Efter forordningens vedtagelse har der særligt været interesse for betydningen af art. 3, som karakteriserer VE som en væsentlig samfundsinteresse, der tjener den offentlige sundhed og sikkerhed. Som allerede fastslået, skyldes dette i særdeleshed sammenhængen med habitatdirektivets undtagelsesbestemmelse i art. 6(4) og muligheden for en øget anvendelse heraf.⁹³ For større VE-projekter kan dette således betyde en underforstået lempelse af kravene i henhold til habitatdirektivet. Dette skyldes, at det umiddelbart bliver nemmere at få undtaget et VE-projekt i medfør af art. 6(4), selvom det ikke opfylder betingelserne i art. 6(3). Baggrunden herfor er, at det ellers er blevet anset for en retlig udfordring at udlede, hvad der konkret menes med ”*bydende nødvendige hensyn til væsentlige samfundsinteresser*”⁹⁴ i art. 6(4)’s forstand. Som udgangspunkt virker det altså til, at forordningen har bidraget med en fortolkningsafklaring ved spørgsmålet om, hvilke typer projekter der kan anses for værende en væsentlig samfundsinteresse. Herved forstås, at der nu foreligger en klar formodning i art. 3 om, at VE-kilder skal anses for en væsentlig samfundsinteresse, som tjener den offentlige sundhed og sikkerhed. Spørgsmålet er dog om denne formodning egentlig siger noget nyt, eller om den i højere grad kodificerer noget, som allerede kan antages at være fastslået i EUD’s praksis.

⁹² Se bl.a. Pagh, Peter, *Hvis projekter skal tillades efter undtagelsen i habitatdirektivets art. 6, stk. 4, for væsentlige samfundshensyn*, Tidsskrift for miljø, 2020 eller Pagh, Peter, i U.1998B.182, *Replik om fuglebeskyttelse*

⁹³ Se afsnit 4.2.

⁹⁴ Jf. Habitatdirektivet: Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter, artikel 6, stk. 4, 1. led

EUD's fortolkning af hvad der kan indeholdes i ”bydende nødvendige hensyn til væsentlige samfundsinteresser” i medfør af habitatdirektivets art. 6(4) kan blandt andet udledes af sag C-411/19 *WWF Italia Onlus m.fl.*

Sagen omhandlede de italienske myndigheders godkendelse af et foreløbigt projekt med anlæg af en 18 km vejstrækning, som berørte et Natura 2000-område, og som skulle forbinde to mindre italienske byer med henblik på at forbedre vejforbindelsen mellem Milano og Napoli samt andre vejforbindelser.⁹⁵ Dommen viser, at væsentlige samfundsinteresser kan omfatte bedre trafikforbindelser, og at der i betydelig udstrækning er overladt et relativt stort skøn til medlemsstaterne ved denne vurdering.⁹⁶ Derudover blev det i sag C-43/10 *Aitoloakarnanias m.fl.*, om omlægning af en flod med henblik på kunstvanding og vandforsyning fastslået, at disse hensyn kan udgøre væsentlige samfundsinteresser.⁹⁷ Ligeledes viser sag C-404/09, *Kommissionen mod Spanien*, at minedrift i flere aktive minebrud i en spansk region kunne udgøre en væsentlig samfundsinteresse.⁹⁸ Minedriften foregik tæt på et særligt beskyttet Natura 2000-område, men havde stor betydning for blandt andet den lokale økonomi.

Således er infrastruktur, vandforsyning og økonomisk betydningsfuld minedrift blevet anset for væsentlige samfundsinteresser. Om end ingen af dommene specifikt omhandler VE, kan der alligevel drages nogle paralleller, som udgør et fortolkningsbidrag.

Således må der først og fremmest lægges vægt på, at medlemsstaterne overlades et bredt skøn i deres vurdering af, hvad der kan anses for en væsentlig samfundsinteresse. Alene af den grund er det overvejende sandsynligt, at VE-projekter allerede inden forordningen ville kunne antages at kunne kategoriseres som en væsentlig samfundsinteresse i konkrete sager. Når praksis ydermere viser, at både infrastruktur i form af bedre trafikforbindelser samt vandforsyning kan indgå i disse hensyn, må der også overvejende kunne argumenteres for, at VE-projekter kan indgå som et hensyn.

⁹⁵ Pagh, Peter, *Hvis projekter skal tillades efter undtagelsen i habitatdirektivets art. 6, stk. 4, for væsentlige samfundshensyn*, Tidsskrift for miljø, 2020, afsnit 1

⁹⁶ Pagh, Peter, *Hvis projekter skal tillades efter undtagelsen i habitatdirektivets art. 6, stk. 4, for væsentlige samfundshensyn*, Tidsskrift for miljø, 2020, afsnit 1.2.

⁹⁷ Pagh, P. & Haugsted, T., *Fast ejendom - Regulering og køb*, Karnov Group, 2022, side 535

⁹⁸ Berg, S.W, *Projekt opgave om bydende nødvendige hensyn til væsentlige samfundsinteresser efter habitatdirektivets art. 6(4) – med fokus på prioriterede arter og Kommissionens praksis*, MRF 2023C.1, 2023, side 15

VE-projekter bidrager både til at beskytte klimaet samt til at styrke energiforsyningen. På denne baggrund virker det ikke sandsynligt, at EUD før forordningen ville afvise, at VE var en væsentlig samfundsinteresse.

Når forordningen kategoriserer VE som en væsentlig samfundsinteresse, der tjener den offentlige sundhed og sikkerhed,⁹⁹ kan det ligeledes bidrage til en fortolkning i relation til artsbeskyttelsen i henhold til både habitatdirektivets art. 6(4) og art. 16(1)(c). Således fremgår det af begge undtagelsesbestemmelser, at for så vidt angår prioriterede naturtyper og arter,¹⁰⁰ kan der undtages med henvisning til menneskers sundhed og den offentlige sikkerhed.

Allerede inden forordningen viste EUD's praksis, at der for så vidt angår lokaliteter med en prioriteret naturtype og/eller art, alene kan henvises til hensynet til menneskers sundhed, den offentlige sikkerhed eller væsentlige gavnlige virkninger på miljøet, medmindre der er givet en udtalelse fra Kommissionen.¹⁰¹ Det er dog vanskeligt at udlede, om man i dansk kontekst ville have kategoriseret VE-projekter som en væsentlig samfundsinteresse inden nødretsforordningen. De danske myndigheder er generelt mere tilbageholdende i forhold til at anvende undtagelsesbestemmelserne i habitatdirektivet i modsætning til andre medlemsstater¹⁰² som fx Holland. Således ses det også, at Holland anvendte undtagelsesbestemmelsen i artikel 16(1)(c) i forbindelse med VE-projekter allerede inden forordningen og kategoriserede disse som værende en væsentlig samfundsinteresse. Dette er blandt andet blevet begrundet i projekternes bidrag til at begrænse klimaændringerne, der dermed anses for en væsentlig samfundsinteresse, som tjener den offentlige sikkerhed og sundhed.¹⁰³

På baggrund af ovenstående tyder det således på, at forordningens kategorisering af VE-projekter som en væsentlig samfundsinteresse, der tjener den offentlige sundhed og sikkerhed ikke kan anses for noget nyt og banebrydende.

⁹⁹ Jf. Nødretsforordningen, artikel 3, stk. 1

¹⁰⁰ Jf. habitatdirektivet, artikel 12 og artikel 13

¹⁰¹ Jf. sag C-43/10 *Aitoloakarnanias m.fl.*, præmis 123

¹⁰² European Environment Agency, Derogations reporting, 2022a & European Environment Agency, Derogations reporting, 2022 - statistikkerne viser, at Danmark i perioden fra 2019-2022 kun har anvendt undtagelsesbestemmelsen i habitatdirektivets artikel 16(1)(c) 8 gange i modsætning til Holland, som anvendte undtagelsen 1962 gange i samme periode

¹⁰³ Akerboom, S., et al.: "Wind Energy Projects and Species Protection Law: A Comparative Analysis of the Application of EU Law in Five Member States", *European Energy and Environmental Law Review*, Volume 28, Issue 4, 2019, side 149

EUD's praksis indikerer, at VE-projekter med overvejende sandsynlighed allerede inden forordningen ville kunne indgå i de hensyn, der sikrer, at de kunne kategoriseres som en væsentlig samfundsinteresse i henhold til habitatdirektivets art. 6(4) og 16(1)(c).

Det må dog bemærkes, at forordningen bidrager til at eliminere eventuel fortolkningstvív, da det nu kan udledes af lovens ordlyd, at VE kan kategoriseres som en væsentlig samfundsinteresse og ikke kun skal udledes gennem fortolkning af retspraksis. I dansk kontekst kan dette få betydning, da en generel tilbageholdenhed ved anvendelsen af undtagelsesbestemmelserne nu ikke vil kunne siges at skyldes fortolkningstvív. For VE-projekter er der således ikke efterladt et lige så stort skøn til medlemsstaterne efter forordningens vedtagelse.¹⁰⁴ Det må dog tilføjes, at det kan være nødvendigt at differentiere i forhold til forordningens reelle retlige effektivitet og den reelle effektivitet ved myndighedernes anvendelse. På baggrund af ovenstående vil der som udgangspunkt være forskel på, hvorvidt kravene reelt kan anses for lempet på de to områder.

5.2.2. Fritagelse for visse miljøvurderinger

Det særligt interessante ved forordningen er ligeledes fritagelserne for visse miljøvurderinger. Dette skyldes, at det ofte er miljøvurderingerne, som sætter en stopper for disse projekter. Som nævnt tidligere¹⁰⁵ fremgår det af forordningens art. 4, 5 og 6, at der kan fritages for VVM-vurderinger ved henholdsvis solenergiudstyr og repowering samt for projekter, der bliver placeret på de særlige områder for VE. Dette indebærer således, at der fritages for krav om en vurdering af VE-kildernes direkte og indirekte miljømæssige virkninger.¹⁰⁶ På samme måde som forordningens art. 6 fritager for en artsbeskyttelsesvurdering i medfør af habitatdirektivets art. 12(1). Der er dog ikke tale om fritagelser for eventuelle SMV-vurderinger.

Som udgangspunkt foreligger der derfor en lempelse af de miljømæssige krav i relation til disse typer VE-kilder. Det fremgår dog samtidig klart af præambelbetragtningerne, at bestemmelserne i Århuskonventionen fortsat finder anvendelse.¹⁰⁷

¹⁰⁴ Selvom det dog stadig er muligt for medlemsstaterne at begrænse anvendelsen af forordningen, jf. nødretsforordningens art. 3

¹⁰⁵ Se 2.2.5 og 2.2.6.

¹⁰⁶ Pagh, P. & Haugsted, T., *Fast ejendom - Regulering og køb*, Karnov Group, 2022, side 317

¹⁰⁷ Nødretsforordningen, præambel, nr. (20)

Århus-konventionen vedrører adgang til oplysninger, offentlig deltagelse i beslutningsprocesser samt adgang til klage og domstolsprøvelse på miljøområdet. Det præciseres endda, at det navnlig er medlemsstaternes forpligtelser vedrørende offentlig deltagelse samt adgang til klage og domstolsprøvelse, der fortsat finder anvendelse.¹⁰⁸

Af særlig relevans er således Århus-konventionens art. 6 om høring af den berørte offentlighed, herunder art. 6(1)(b), hvorefter medlemsstaterne, i overensstemmelse med national ret, skal anvende konventionens art. 6 i relation til afgørelser vedrørende foreslåede aktiviteter, som ikke er indeholdt i konventionens annek I, men som kan have væsentlig indvirkning på miljøet. Dette betyder, at den berørte offentlighed har krav på at kunne deltage i en forudgående offentlig høring. Den offentlige høring skal opfylde kravene i Århus-konventionens art. 6. Dette kræver blandt andet, at der skal være rimelig tid til at offentligheden kan udtale sig, og det sker på et tidspunkt, hvor alle muligheder er åbne, så den offentlige deltagelse er effektiv.¹⁰⁹ Konventionens art. 6 giver ligeledes den berørte offentlighed adgang til visse oplysninger, som er af relevans for beslutningsprocedurene. Oplysningerne minder meget om dem, der skal fremkomme i forbindelse med en VVM-konsekvensvurdering, herunder blandt andet en beskrivelse af den foreslåede aktivitets væsentlige virkninger på miljøet, en beskrivelse af de forventede foranstaltninger til at forebygge og/eller begrænse virkningerne, herunder udledninger, og en beskrivelse af de væsentligste alternativer.¹¹⁰

Der kan derfor argumenteres for, at forordningen reelt ikke fritager VE-projekter for miljøvurderinger i lige så høj grad, som man fristes til først at antage ud fra ordlyden af bestemmelserne. VE-projekter kan således ikke ”slippe uden om” kravene i Århus-konventionen, og der vil derfor stadig skulle fremlægges en række særdeles omfattende miljømæssige oplysninger, som i sidste ende kan bidrage til en standsning af projektet, hvis indvirkningerne på miljøet viser sig at være væsentlige. Oplysninger som i øvrigt er enormt ressource- og tidskrævende. Ligeledes fritager forordningen heller ikke VE-projekter for SMV-vurderinger, altså strategiske miljøvurderinger af planer og programmer. Det interessante er i denne forbindelse derfor, at miljøvurderinger i henhold til nødretsforordningen må antages at ske i henhold til SMV-regimet.

¹⁰⁸ Nødretsforordningen, præambel, nr. (20)

¹⁰⁹ Pagh, Peter: *Miljøorganisationer skal efter Aarhus-konventionens art. 9(2) have adgang til at håndhæve habitatdirektivet – en kommentar til EU-Domstolens dom i sag C-243/15*, Tidsskrift for miljø, januar 2017, side 5

¹¹⁰ Århus-konventionen, artikel 6, nr. 6

Særligt for muligheden for de store VE-projekter der kan falde ind under forordningens art. 6, fremgår det også direkte af bestemmelsens ordlyd, at det kræver, at de udvalgte områder har undergået en SMV-vurdering. Ligesom det er tilfældet med VVM-direktivet stiller SMV-direktivet krav om, at der gennemføres en miljøvurdering og høring af offentligheden før en plan eller et program, der omfattes af reglerne i direktivet, kan vedtages. Der er ligeledes krav om, at der skal tages begrundet stilling til planernes og programmernes miljøpåvirkning.¹¹¹ Der er altså tale om en lang og omfattende proces. Således bliver forordningens muligheder, herunder særligt art. 6, egentlig kun relevant såfremt medlemsstaterne overhovedet har udpeget områder, hvor der allerede foreligger en SMV-vurdering. Forordningens effektivitet kan således også blive en smule illusorisk, hvis disse områder ikke allerede foreligger.

Ovenstående er selvsagt i modstrid med forordningens formål om at fremskynde tilladelsesprocedurerne ved at lempe kravene for visse VE-projekter. Der kan derfor sættes spørgsmålstegn ved forordningens reelle effekt i henhold til at lempe kravene til miljøvurderinger.

5.3. Opsummering

På baggrund af ovenstående kan det konstateres, at dansk lovgivning er blevet tilpasset, herunder ved ændringer af bekendtgørelsen om kontaktpunkt og tidsfrister. Det kan ligeledes konstateres, at Energistyrelsen synes at sende et signal, der indikerer, at anvendelsen af forordningen i Danmark ikke har en væsentlig relevans. Dette ses i særdeleshed i manglende og uopdaterede oplysninger. Ligeledes foreligger der ikke en afklaring på, hvordan man fra dansk side har forholdt sig til en mulig implementering af forordningens art. 6, som ellers er af særlig interesse for mange, idet den åbner muligheder for større VE-projekter.

I relation til forordningens reelle effektivitet tyder retspraksis på, at den ellers meget omtalte definition af VE-projekter som en væsentlig samfundsinteresse ikke tilføjer noget nyt i forhold til gældende ret inden forordningens vedtagelse. Definitionen bidrager dog til eventuelle fortolkningstvivel i relation til undtagelsesbestemmelserne i habitatdirektivets art. 6(4) og 16(1)(c). Dette kan særligt have betydning i dansk kontekst, hvor myndighederne viser tilbageholdenhed med anvendelsen af disse.

¹¹¹ Pagh, Peter: *EU-rettens forrang: miljøvurdering og gyldighed af bekendtgørelser og tilladelser*, Juristen, november 2020, nummer 5, side 206

Endvidere må det konstateres, at lempelserne af miljøvurderingerne som fremgår af forordningens ordlyd ikke i lige så høj grad lempes i relation til SMV-vurderinger og VVM-vurderinger, som man kan fristes til at antage. Dette skyldes først og fremmest at forordningen ikke giver hjemmel til at fravige SMV-kravene. Derudover at medlemsstaterne, uagtet forordningens bestemmelser, stadig skal overholde Århus-konventionen navnlig i forhold til offentlig høring, klageadgang og domstolsprøvelse. Da den berørte offentlighed har krav på oplysninger, der minder om en VVM-konsekvensvurdering, synes kravene hertil derfor heller ikke reelt at være lempet i så høj grad, som forordningen ellers får det til at fremstå.

6. Nødretsforordningens effektivitets udfordringer

6.1. Ny effektiv lovgivning til udbredelse af vedvarende energi?

Som fastslået ovenfor kan der peges på nogle udfordringer ved den retlige effektivitet for særligt art. 3 i forordningen. Dette faktum er interessant, når det netop er denne bestemmelse, der har vakt en særlig interesse i den kommercielle verden fx hos de store advokathuse, som ofte bistår med rådgivning til opstillere af store VE-projekter. Interessen er velbegrundet, da det tyder på, at der med art. 3 kan være en udvidet mulighed for at få godkendt VE-projekter ved en øget anvendelse af de nævnte undtagelsesbestemmelser i habitatdirektivet. Som fastslået tidligere, tyder EUD's retspraksis dog på, at art. 3 ikke i realiteten medfører en ændret retsstilling, hvorfor det kan diskuteres, om der i højere grad er tale om en form for symbollovgivning. Det er derfor nærliggende at sætte spørgsmålstegn ved, hvorfor man ikke blot anvender undtagelsesbestemmelserne i habitatdirektivet, da en yderligere regulering virker overflødig, når den ikke ændrer retsstillingen. EU's miljølovgivning er i forvejen kompleks og yderst omfattende, og en "overregulering" virker ikke umiddelbart hensigtsmæssig.

Vender man imidlertid blikket specifikt mod de danske myndigheders anvendelse af undtagelsesbestemmelserne i habitatdirektivet (eller manglen heraf), virker art. 3 dog ikke fuldstændig overflødig. Her må bestemmelsen antages at kunne få en effekt i relation til fortolkningen af, hvorvidt VE skal anses for en væsentlig samfundsinteresse, og det kan således blive vanskeligere for myndighederne at "komme udenom" anvendelsen af undtagelserne, som der ellers har været set en tendens til. I denne forbindelse må forordningens formål om at strømline tilladelsesprocesserne fremhæves.

Når der således kan ses tydelige forskelle i medlemsstaternes vurderinger af, hvorvidt VE kan anses for en væsentlig samfundsinteresse,¹¹² kan denne bestemmelse alt andet lige bidrage til at strømline dette. Derudover kan den bidrage til at VE kan blive fremskyndet i medlemsstater, hvor der bliver udvist en tilbageholdenhed ved denne kategorisering i relation til undtagelsesbestemmelserne.

Ser man på forordningens reelle effekt i henhold til at lempe kravene til miljøvurderinger, synes effekten, som nævnt, også i visse tilfælde at være begrænset, hvilket særligt gælder for de større VE-projekter, som falder under art. 6. Når de danske myndigheder slet ikke implementerer denne bestemmelse, får forordningen således minimal effekt for disse typer VE-projekter. Denne tilbageholdenhed fra EU's side om at forpligte medlemsstaterne til at udlægge bestemte områder til VE synes derfor en smule vag i forhold til ønsket om at bekæmpe klimakrisen.¹¹³ Derudover må det også understreges, at de store VE-projekter jo stadig forudsætter en SMV-vurdering. Dette er også relevant, når forordningens overordnede effektivitet skal vurderes, hvor der er nogle væsentlige sondringer, der må holdes for øje.

Det må først og fremmest overvejes, hvorvidt effekten skal vurderes i lyset af energi- og forsyningskrisen eller i lyset af klimakrisen. Dette har betydning for vurderingen af forordningens effekt på henholdsvis store og små VE-projekter. Ved et kig på den generelle omtale af forordningen tyder det på, at denne sondring ikke altid bliver foretaget. Det er imidlertid ikke underligt, når præambelbetragtningerne synes at ville varetage flere hensyn. Herved forstås, at der både søges klimaneutralitet og at gøre EU uafhængig af Ruslands gasforsyning, som jo netop er et ønske om at bekæmpe henholdsvis klimakrisen og energikrisen. I henhold til klimakrisen må det påpeges, at forordningen synes at fremstå en smule som symbollovgivning. Klimakrisen bliver trods alt ikke løst ved en udbredelse af mindre størrelser solenergiudstyr og private varmepumper, men kræver store projekter, fx vindenergi på land og på havet. Om end definition som en væsentlig samfundsinteresse kan bidrage til at fremme udbredelsen af VE ved at øge anvendelsen af undtagelsesbestemmelserne i blandt andet habitatdirektivet, vil en reel effekt på klimakrisen nok i højere grad kræve at art. 6 forpligter medlemsstaterne. Det kan derfor synes nærliggende at antage, at man har medtaget denne mindre gennemarbejdede bestemmelse af mere symbolske årsager.

¹¹² Fx Holland og Danmark som nævnt i afsnit 5.2.1

¹¹³ Dette er dog ændret i det reviderede VE-direktiv, hvor EU i højere grad forpligter medlemsstater til at udlægge VE-områder.

Det kan hertil bemærkes, at kravet om at de udpegede områder skal have været underlagt en SMV-vurdering giver god mening, da det ikke vil være muligt at nå at udarbejde SMV-vurderinger for store områder inden for forordningens korte tidsfrister. Men har medlemsstaterne ingen af disse områder i forvejen, bliver bestemmelsen således også noget illusorisk. I relation til ønsket om klimaneutralitet fremkommer forordningen derfor en smule vag.

Ser man derimod på forordningen i lyset af energikrisen, synes der at være en større effekt. Denne effekt ses dog mest i henhold til, at medlemsstaterne nu er forpligtet til at have kortere tilladelsesprocesser, og derimod ikke i lige så høj grad i forhold til en reel lempelse af miljøvurderingerne. For mindre solenergiudstyr, varmepumper og repowering, hvor tilladelsesprocesserne bliver forkortet, og hvor der samtidig indføres de såkaldte administrative stiltiende accepter,¹¹⁴ må det antages reelt at kunne bidrage til, at forsyningssikkerheden kan forøges og dermed hurtigere blive uafhængige af gasforsyningen fra Rusland.

Dermed synes forordningen også at støde på den meget omtalte konflikt mellem klima og miljø, og hvorvidt naturbeskyttelsen bremser den grønne omstilling.¹¹⁵ Forordningen antyder, at der ifølge EU til en vis grad er nødt til at ske lempelser af miljølovgivningen, men den reelle effekt og handling bag dette, synes dog til en vis grad at mangle. Dette er samtidig en indikation på, at hvis der reelt ønskes en hurtig udbredelse af VE, som skal have en effekt i henhold til klimakrisen, skal denne konflikt ikke være et muligt ”skjold” for medlemsstaterne at kunne gemme sig bag, når der skal gives afslag eller tilladelse til potentielle VE-projekter. Særligt de danske myndigheder kan ses at gøre dette med deres yderst tilbageholdne tilgang til at anvende undtagelsesbestemmelserne, hvorved de afslår projekter for deres påvirkning af miljøet.

Overordnet synes forordningen dermed at have den største effekt på tilladelsesprocessen for mindre VE-projekter som solenergiudstyr, varmepumper og repowering, og den effekt disse kan have i henhold til energikrisen. Derimod må der kræves langt mere styrke og gennearbejde bestemmelser, hvis der skal ses en reel effekt i henhold til de store VE-projekter, og den effekt disse kan have i bekæmpelsen af klimakrisen.

¹¹⁴ Dette gælder for de mindre solenergiudstyr og varmepumper.

¹¹⁵ Se fx. Pagh, Peter, *Faktisk og retligt dilemma - bremser naturbeskyttelse grøn omstilling?* i Festskrift til Linda Nielsen, Djøf forlag, 2022

Dette underbygges særligt af den beskrevne tilgang, som Energistyrelsen har haft i relation til forordningen.¹¹⁶ Dette giver ligeledes anledning til at antage, at der generelt er en modstrid mellem det ønske, som interesserede parter har haft til forordningens effekt, og det forordningen i realiteten er i stand til effektivt at kunne bidrage til.

6.2. Forlængelse af nødretsforordningen

For kort tid siden, den 19. december 2023 offentliggjorde TTE-Rådet en pressemeddelelse, hvor det fremgik, at de var blevet enige om at forlænge anvendelsesperioden for visse ændrede bestemmelser i nødretsforordningen indtil den 30. juni 2025. Der er derfor tale om en forlængelse på et år. Der er således både tale om en forlængelse og en ændring af forordningen. Forlængelsen sker på baggrund af et forslag fra Kommissionen.¹¹⁷ Det vides endnu ikke, hvilke ændringer og bestemmelser dette præcist indebærer men alene, at Rådet vil sigte mod formelt at vedtage den ændrede og forlængede nødretsforordning ved en skriftlig procedure. Det fremgår ligeledes, at den vil træde i kraft efter udløbet af de nugældende regler.¹¹⁸

Således har Kommissionen anvendt mulighederne i forordningens art. 9, som giver mulighed for en forlængelse af forordningen, såfremt der foretages en evaluering af forordningen senest den 31. december 2023. Kommissionen har således i rette tid og i overensstemmelse med art. 9 forelagt en rapport for Rådet om de vigtigste resultater af forordningen. Baggrunden for forlængelsen er, at forordningen har bidraget til at forbedre situationen med hensyn til forsyningssikkerheden og energipriserne, og at det endnu er nødvendigt at imødegå en stadig skrøbelig situation i EU efter Ruslands invasion af Ukraine.¹¹⁹ Dermed er det også en klar indikation af forordningens effekt på energikrisen og i mindre grad på klimakrisen. De præcise ændringer ved forlængelsen er, som nævnt, endnu ikke officielle, dog er der forhold ved baggrunden for forlængelsen, som er relevante at belyse.

¹¹⁶ Se afsnit 5.1.

¹¹⁷ EU-Rådets pressemeddelelse: ”Energy prices and security of supply: Council agrees to extend emergency measures”, 2023

¹¹⁸ EU-Rådets pressemeddelelse: ”Energy prices and security of supply: Council agrees to extend emergency measures”, 2023

¹¹⁹ COM(2023) 763 final, 2023/0445 (NLE), *Forslag til RÅDETS FORORDNING om ændring af Rådets forordning (EU) 2022/2577 om en ramme for fremskyndelse af udbredelsen af vedvarende energi*, side 4, samt EU-Rådets pressemeddelelse: ”Energy prices and security of supply: Council agrees to extend emergency measures”, 2023

Det bliver endnu en gang fastslået, at forordningen har det nævnte ”todelte formål”, idet det i rapporten bliver beskrevet, at forordningen spiller en rolle både i den langsigtede EU-strategi for klimaneutralitet og i den kortsigtede strategi for at imødegå energikrisen.¹²⁰ Dette er interessant, når det kun er forordningens effekt på energikrisen, der bliver fremhævet i baggrunden for forordningens forlængelse. Som fastslået tidligere må det antages, at der skal relativt mange og store projekter til, når der tales om klimakrisen. Ligeledes kræver det også en større tilførsel af energi fra større projekter til det øgede forbrug af fx varmepumper, som forordningen ønsker at bidrage til. Imidlertid er det dog ikke underligt, at der skabes forventninger for særligt de store VE-projekter, når EU indikerer, at forordningen spiller en rolle i forhold til klimakrisen. Det synes dog at være en sandhed med modifikationer.

Når forordningens art. 6, som særligt giver mulighed for større projekter, ikke forpligter medlemsstaterne, vil denne sandhed alt andet lige variere i medlemsstaterne. I dansk kontekst hvor art. 6 netop ikke er implementeret, viser statistikker, at udviklingen i den danske vindkraftproduktion faktisk var faldet med 2,2 procent i de første 6 måneder af 2023 i forhold til den tilsvarende periode i 2022.¹²¹ Imidlertid fremgår det af Kommissionens forslag, at vindkapaciteten steg betydeligt i flere medlemsstater i månederne efter forordningens ikrafttræden.¹²² Det er derfor også nærliggende at antage, at dette skyldes de danske myndigheders manglende vilje til at implementere art. 6. Henset hertil burde EU, som tidligere nævnt, nok i højere grad have gjort bestemmelsen til en forpligtelse, hvis forordningen skulle have haft større slagkraft i flere medlemsstater.

Statistikken viser samtidig, at der i Danmark har været en stigning i solceller med 61,9 procent i de første 6 måneder af 2023 end i den tilsvarende periode i 2022.¹²³ Selvom der har været denne stigning, er det dog værd at bemærke, at Danmark ikke bliver fremhævet i Kommissionens rapport i henhold til en øget udbredelse af solenergi i modsætning til fx Tyskland, Polen og Italien.¹²⁴ Ved et generelt

¹²⁰ COM(2023) 764 final, *REPORT FROM THE COMMISSION TO THE COUNCIL on the review of Council Regulation (EU) 2022/2577 of 22 December 2022 laying down a framework to accelerate the deployment of renewable energy*, side 4

¹²¹ Energistyrelsen: Energistatistikken for første halvår af 2023, figur 5, *ens*

¹²² COM(2023) 763 final, 2023/0445 (NLE), *Forslag til RÅDETS FORORDNING om ændring af Rådets forordning (EU) 2022/2577 om en ramme for fremskyndelse af udbredelsen af vedvarende energi*, side 4

¹²³ Energistyrelsen: Energistatistikken for første halvår af 2023, figur 7, *ens*

¹²⁴ COM(2023) 764 final, *REPORT FROM THE COMMISSION TO THE COUNCIL on the review of Council Regulation (EU) 2022/2577 of 22 December 2022 laying down a framework to accelerate the deployment of renewable energy*, side 5

kig langs motorvejene i Tyskland synes solceller da også langt tydeligere i landskabet, end hvad der er tilfældet i Danmark.¹²⁵

Tages der udgangspunkt i disse tal kan det med en lidt forenklet antagelse siges, at disse bekræfter, at forordningen i Danmark i højere grad har haft en effekt i relation til energikrisen og de små VE-projekter end på klimakrisen og de store VE-projekter som vindkraft. Dette understøtter ligeledes, at forordningen har haft en god effekt i relation til de små VE-kilder, hvor tilladelsesprocessen er blevet kortere, og der i forvejen ikke kræves miljøvurderinger. Effekten bliver derfor også størst hos private egenforbrugere, som med forordningen har fået nemmere ved at installere solenergiudstyr på deres bygninger eller installere varmepumper.

Overordnet kan forordningens effekt således variere i medlemsstaterne særligt henset til den ikke-forpligtende art. 6. Det er dog nærliggende at overveje, at landenes udgangspunkt for deres evne til at omstille til grøn energi inden forordningen kan have en indflydelse. Således kan der i Danmark være tendens til at betragte sig selv som ”den gode i klassen” i relation til udbredelsen af VE, og at incitamentet til at anvende forordningens muligheder ikke får lige så stor relevans, som i andre medlemsstater, hvor udgangspunktet er et andet. Ligeledes må det også antages, at de enkelte landes gasafhængighed fra Rusland har indflydelse. Lande som Tyskland og Italien, der også blev fremhævet i Kommissionens rapport, var fra starten langt mere afhængige af gas fra Rusland end Danmark var.¹²⁶ Dette kan være en del af forklaringen på, hvorfor de danske myndigheder ikke har haft lige så travlt med at implementere de muligheder, som art. 6 giver.

Det ændrede VE-direktiv

Som tidligere nævnt¹²⁷ er der en tæt sammenhæng mellem forordningen og ændringerne af VE-direktivet. Det ændrede VE-direktiv indeholder bestemmelser, der dækker de samme emner som forordningen. Der melder sig derfor et spørgsmål om, hvorfor det er nødvendigt at forlænge forordningen, hvis det ændrede VE-direktiv i princippet skulle kunne ”overtage” efter forordningens oprindelige udløb.

¹²⁵ Jensen, Johanne Thordahl: ”Her er Konservatives bud på solceller, der ikke irriterer naboer” *Nordjyske*, 2022

¹²⁶ Andersen, Keld Vrå: ”Nogle har sat foden ned, mens andre har fundet et smuthul – her er EU-landenes svar til Rusland”, *Tv2 nyheder*, 2022

¹²⁷ Se afsnit 3

Kommissionen bemærker, at bestemmelserne i forordningen og det ændrede VE-direktiv er meget ens, men fremhæver samtidig at andre indeholder væsentlige forskelle.¹²⁸ Ligeledes at direktivet ikke afspejler nogle af de mere exceptionelle foranstaltninger indeholdt i forordningen, som er afgrænset til deres ekstraordinære og midlertidige karakter.¹²⁹

Fx pålægger art. 15c i det ændrede VE-direktiv medlemsstaterne en forpligtelse til at udpege vedvarende accelerationsområder for mindst én vedvarende teknologi. På disse områder kan der på visse betingelser gælde målrettede dispensationer til miljøvurdering. Dette minder således til en vis grad om den valgfrie bestemmelse i forordningens art. 6. Der er dog nogle væsentlige forskelle.

Først og fremmest synes art. 15c mere gennemarbejdet end forordningens art. 6. Dog er det bemærkelsesværdigt, at der med direktivet stadig ikke er undtaget fra art. 13 i habitatdirektivet, når der ligesom i art. 6 i forordningen bliver undtaget fra beskyttelsen i habitatdirektivets art. 12(1). Derudover forudser art. 15c en "screening"-procedure, som kan resultere i behovet for at udføre en dedikeret miljøkonsekvensvurdering. Derimod foreskriver art. 6 i forordningen direkte anvendelse af afbødende eller kompenserende foranstaltninger.¹³⁰ Endelig er det værd at bemærke, at VE-projekter med art. 15c kan blive undtaget fra habitatdirektivets art. 6(3), som ikke er muligt med forordningens art. 6.¹³¹ En SMV-vurdering er dog stadig en betingelse.

Direktivets art. 16f er også værd at fremhæve. Denne artikel indeholder den altovervejende almene hensynsformodning, hvor VE-kilder formodes at være af væsentlig samfundsmæssig interesse og tjene den offentlige sundhed og sikkerhed,¹³² som også er reguleret i forordningens art. 3.

¹²⁸ COM(2023) 764 final, *REPORT FROM THE COMMISSION TO THE COUNCIL on the review of Council Regulation (EU) 2022/2577 of 22 December 2022 laying down a framework to accelerate the deployment of renewable energy*, side 1

¹²⁹ COM(2023) 764 final, *REPORT FROM THE COMMISSION TO THE COUNCIL on the review of Council Regulation (EU) 2022/2577 of 22 December 2022 laying down a framework to accelerate the deployment of renewable energy*, side 2

¹³⁰ COM(2023) 764 final, *REPORT FROM THE COMMISSION TO THE COUNCIL on the review of Council Regulation (EU) 2022/2577 of 22 December 2022 laying down a framework to accelerate the deployment of renewable energy*, side 17

¹³¹ COM(2023) 764 final, *REPORT FROM THE COMMISSION TO THE COUNCIL on the review of Council Regulation (EU) 2022/2577 of 22 December 2022 laying down a framework to accelerate the deployment of renewable energy*, side 17

¹³² 2023/2413 EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS DIREKTIV (EU) 2023/2413 af 18. oktober 2023 om ændring af direktiv (EU) 2018/2001, forordning (EU) 2018/1999 og direktiv 98/70/EF for så vidt angår fremme af energi fra vedvarende energikilder og om ophævelse af Rådets direktiv (EU) 2015/652

Dog er stk. 2 i forordningens art. 3, om at prioritere de projekter der anerkendes som værende af altoverskyggende offentlig interesse ikke indeholdt i direktivets art. 16f. Dette må dermed forstås som værende en ekstraordinær og midlertidig foranstaltning.

I dansk kontekst vil det derfor også være interessant at se, hvorvidt den nu mere permanente formodning vil betyde, at undtagelsesbestemmelserne i habitatdirektivet i højere grad vil blive anvendt. I denne sammenhæng er Folketingets nye klimaaf tale om mere grøn energi fra sol og vind på land 2023 også værd at nævne.¹³³ Heri fremgår det, at man anerkender at hensynet til miljøet har bremset store og vigtige VE-projekter. Det fremgår ligeledes, at der i fremtiden skal lægges større vægt på VE-hensyn og en anerkendelse af, at dette vil kræve lempelser i henhold til miljøbeskyttelsen.¹³⁴ Dette er således i tråd med det ændrede VE-direktiv, men må anses for en relativ ny kurs i forhold til den tilbageholdenhed, der ellers er blevet set hos de danske myndigheder. Fremtiden må vise, om der efter forordningens forlængelse og det ændrede VE-direktiv reelt vil blive set en ny tilgang hos de danske myndigheder, når miljø- og klimainteresser skal afvejes.

7. Konklusion

Det må overordnet konkluderes, at nødretsforordningen kan antages at have haft en effekt i relation til visse typer VE-projekter i Danmark, og at effekten i høj grad hænger sammen med de muligheder, som forordningen giver i henhold til at undtage projekterne fra den strenge natur- og artsbeskyttelse i habitatdirektivet.

Nødretsforordningen blev vedtaget på baggrund af Ruslands invasion af Ukraine og den energikrise, som dette har medført i EU. Formålet med forordningen er i denne forbindelse at sikre en fremskyndelse af udbredelsen af VE, så EU kan blive uafhængig af Russisk gas. Overordnet indeholder forordningen kortere tilladelsesprocesser for visse typer VE-kilder, samt en anerkendelse af at VE-projekter er en væsentlig samfundsinteresse.

¹³³ Klimaaf tale om mere grøn energi fra sol og vind på land 2023 - Rammevilkår til fremme af VE-udbygningen på land (af 12. december 2023)

¹³⁴ Klimaaf tale om mere grøn energi fra sol og vind på land 2023 - Rammevilkår til fremme af VE-udbygningen på land (af 12. december 2023), se særligt side 3-4

Det kan endvidere konkluderes, at nødretsforordningen i dansk kontekst har haft størst effekt i relation til mindre typer af VE-kilder, herunder solenergi og varmepumper. Dette skyldes, at disse typer ikke i lige så høj grad kræver miljøvurderinger i henhold til fx habitatdirektivet. For så vidt angår større VE-projekter, må effekten i Danmark konkluderes at være begrænset. Dette skyldes særligt, at art. 6, som rummer de større projekter, ikke forpligter medlemsstaterne, og at de danske myndigheder ikke umiddelbart har valgt at implementere bestemmelsen. Ligeledes at der stadig er krav om SMV-vurderinger. Forordningens undtagelser af visse projekttyper for VVM-krav må også antages ikke i særlig grad at have en reel effekt. Dette skyldes medlemsstaternes forpligtelse til stadig at skulle overholde Århus-konventionens bestemmelser om blandt andet offentlig høring.

Effektiviteten af forordningen kan ligeledes konkluderes at have en tæt sammenhæng med særligt habitatdirektivets undtagelsesbestemmelser i art. 6(4) og art. 16(1)(c). Bestemmelserne indeholder krav om, at der skal være tale om en væsentlig samfundsinteresse for at kunne undtage projekter for krav om miljøbeskyttelse. Sammenhængen skyldes således, at VE-kilder med forordningens art. 3, nu er karakteriseret som en væsentlig samfundsinteresse. På baggrund af EUD's praksis må dette dog antages ikke at være en ændring af den gældende retsstilling. Derfor må definitionen i art. 3 overvejende konkluderes at udgøre et fortolkningsbidrag til hensynsafvejningerne i undtagelsesbestemmelserne. Dette har en særlig relevans i dansk kontekst, da de danske myndigheder indtil nu har haft en tilbageholdende tilgang i anvendelsen af undtagelsesbestemmelserne.

Endelig er der et behov for at sondre mellem energikrisen og klimakrisen, når forordningens effektivitet skal vurderes. Det kan i denne forbindelse konkluderes, at forordningen har haft størst effekt på energikrisen. Derimod vil det ændrede VE-direktiv i højere grad bidrage til bekæmpelsen af klimakrisen.

8. Litteraturliste

Bøger

- Blume, Peter. (2020). *Retssystemet og juridisk metode* (4. udgave). Jurist- og Økonomforbundets Forlag.
- Pagh, P. & Haugsted, T. (2022). *Fast ejendom – Regulering og køb* (4. udgave). Karnov Group.
- Pagh, Peter. (2022) *Faktisk og retligt dilemma - bremser naturbeskyttelse grøn omstilling? I Festskrift til Linda Nielsen* (1. udgave). Djøf forlag.
- Riss, T. & Trzaskowski, J. (2020). *Skriftlig jura – den juridiske fremstilling* (2. udgave). Ex Tuto Publishing.

Artikler, websteder og andre udgivelser

- Akerboom, S., Anker, H.T., Backes, C., Bovet, J., Cavallin, E., Cliquet, A., ... Schoukens, H.: "Wind Energy Projects and Species Protection Law: A Comparative Analysis of the Application of EU Law in Five Member States", *European Energy and Environmental Law Review*, Volume 28, Issue 4, 2019.
- Andersen, Keld Vrå: "Nogle har sat foden ned, mens andre har fundet et smuthul – her er EU-landenes svar til Rusland", *Tv2 nyheder*, 2022, <https://nyheder.tv2.dk/udland/2022-06-01-nogle-har-sat-foden-ned-mens-andre-har-fundet-et-smuthul-her-er-eu-landenes-svar-til-rusland>, Besøgt den 6. januar 2024.
- Bahn, Martin: "Siden Ruslands invasion er grøn strøm til 84.500 husstande blevet stoppet i Danmark", *Information*, 2022, <https://www.information.dk/indland/2022/06/siden-ruslands-invasion-groen-stroem-84500-husstande-blevet-stoppet-danmark>, Besøgt den 10. november 2023.

- Berg, S.W, Projektopgave om bydende nødvendige hensyn til væsentlige samfundsinteresser efter habitatdirektivets art. 6(4) – med fokus på prioriterede arter og Kommissionens praksis, MRF 2023C.1, 2023, https://jura.ku.dk/miljoeretlig-forskningsportal/research-files/litteraer-afdeling/MRF_2023.C.1Bydende_n_dvendige_hensyn_til_v_sentlige_samfundsinteresser.pdf, Besøgt den 27. september 2023.
- Energistyrelsen: ”Godkendelse af vedvarende energianlæg på havet”, *ens*, <https://ens.dk/ansvarsomraader/vindmoeller-paa-hav/godkendelse-af-vedvarende-energi-anlaeg-paa-havet>. Besøgt den 19. oktober 2023.
- Energistyrelsen: ”Vedvarende energianlæg på land”, *veprojekter*, <https://veprojekter.dk/vedvarende-energianlaeg-paa-land>, Besøgt den 19. oktober 2023.
- Energistyrelsen: ”FAQ - Nødretsforordningen”, *veprojekter*, 2023, <https://veprojekter.dk/faq-noedretsforordningen>, Besøgt den 10. september 2023.
- Energistyrelsen: ”Vejledning om tidsfrister”, *veprojekter*, <https://veprojekter.dk/vejledning-om-tidsfrister>, Besøgt den 15. november 2023.
- Energistyrelsen: ”Energistatistikken for første halvår af 2023, *ens*, https://ens.dk/sites/ens.dk/files/Statistik/energistatistik_2_kvrt_2023_webtilgaengelig_fil.pdf, Besøgt den 5. januar 2024.
- EU-Rådets pressemeddelelse: ”EU skal fremskynde tilladelsesprocessen for projekter om vedvarende energi”, 2022, <https://www.consilium.europa.eu/da/press/press-releases/2022/11/24/eu-to-speed-up-permitting-process-for-renewable-energy-projects/>, Besøgt den 21. november 2023.
- EU-Rådets pressemeddelelse: ”Energy prices and security of supply: Council agrees to extend emergency measures”, 2023, <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/12/19/energy-prices-and-security-of-supply-council-agrees-to-extend-emergency-measures/>, Besøgt den 2. januar 2024.

- European Environment Agency, Derogations reporting, 2022a, https://cdr.eionet.europa.eu/dk/eu/habides/envycqslw/National_Report_on_Derogations_under_the_Habitats_Directive_1.xml/manage_document, Besøgt den 13. december 2023.
- European Environment Agency, Derogations reporting, 2022b, https://cdr.eionet.europa.eu/nl/eu/habides/envyh8y9q/merged_files_provincies_HR2019_20_20_aangepast_v4.xml/manage_document, Besøgt den 13. december 2023.
- Folketinget: ”Vejledning om udarbejdelse af administrative forskrifter”, *ft*, 2019, <https://www.ft.dk/samling/20191/almdele/reu/bilag/130/2120918.pdf>, Besøgt den 21. december 2023.
- Jensen, Johanne Thordahl: ”Her er Konservatives bud på solceller, der ikke irriterer naboer” *Nordjyske*, 2022, <https://nordjyske.dk/nyheder/byudvikling/her-er-konservatives-bud-paa-solceller-der-ikke-irriterer-naboer/2899376>, Besøgt den 5. januar 2023.
- Klimaaf tale om mere grøn energi fra sol og vind på land 2023 - Rammevilkår til fremme af VE-udbygningen på land (af 12. december 2023).
- Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet: ”Vedvarende energi”, *Kefm*, <https://kefm.dk/energi-og-raastoffer/energiforsyning/vedvarende-energi>, Besøgt den 13. september 2023.
- Miljøministeriet: ”EU’s naturbeskyttelsesdirektiver”, *mst*, <https://mst.dk/erhverv/rig-natur/naturbeskyttelse/international-naturbeskyttelse/eus-naturbeskyttelsesdirektiver>, Besøgt den 17. oktober 2023.
- Miljøministeriet: ”Beskyttede arter”, *mst*, <https://mst.dk/erhverv/rig-natur/artsforvaltning/beskyttede-arter>, Besøgt den 28. november 2023.
- Olesen, A. S., Aagaard, L. B., & Pedersen, M. B., ”Nødretsforordningen, ét mål til at opnå klimamålene”, *Landinspektøren*, september 2023.

- Pagh, Peter: ”Hvis projekter skal tillades efter undtagelsen i habitatdirektivets art. 6, stk. 4, for væsentlige samfundshensyn”, *Tidsskrift for miljø*, nr. 11, 2020.
- Pagh, Peter: "EU-rettens forrang: miljøvurdering og gyldighed af bekendtgørelser og tilladelser", *Juristen*, november 2020, nummer 5.
- Pagh, Peter: ”Replik om fuglebeskyttelse”, *U.1998B.182*.
- Pagh, Peter: Miljøorganisationer skal efter Aarhus-konventionens art. 9(2) have adgang til at håndhæve habitatdirektivet – en kommentar til EU-Domstolens dom i sag C-243/15, *Tidsskrift for miljø*, januar 2017.
- Pagh, Peter: Er en stiltiende tilladelse en ikke-afgørelse?, *Juristen*, nr. 05-06-2011.
- Sauer, C. H. & Hansen, H. J.: ”Nye EU-regler løfter 2030-målsætning for vedvarende energi”, *Gorrissen Federspiel*, 2023, <https://gorrissenfederspiel.com/nye-eu-regler-2030-maalsætning-for-vedvarende-energi/>, Besøgt den 10. december 2023.
- Trensow, K. & Østergaard, M. U.: ”Nødforordning til acceleration af vedvarende energiprojekter på vej”, *Kromann Reumert*, 2022, <https://kromannreumert.com/nyheder/noedforordning-til-acceleration-vedvarende-energiprojekter-paa-vej>, Besøgt den 15. september 2023.

Lovoversigt

- ***Dansk lovgivning***
 - Bekendtgørelse 2023-06-20 nr. 882 om kontaktpunkt og tidsfrister for VE-tilladelsesprocessen.

- Bekendtgørelse 2021-06-05 nr. 1215 om kontaktpunkt og tidsfrister for VE-tilladelsesprocessen.
- **EU-ret**
 - Traktaten om Den Europæiske Unions Funktionsmåde.
 - Nødretsforordningen: (RÅDETS FORORDNING (EU) 2022/2577 af 22. december 2022 om en ramme for fremskyndelse af udbredelsen af vedvarende energi).
 - VE-ændringsdirektivet: (2023/2413 EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS DIREKTIV (EU) 2023/2413 af 18. oktober 2023 om ændring af direktiv (EU) 2018/2001, forordning (EU) 2018/1999 og direktiv 98/70/EF for så vidt angår fremme af energi fra vedvarende energikilder og om ophævelse af Rådets direktiv (EU) 2015/652).
 - VE-direktivet: (EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS DIREKTIV (EU) 2018/2001 af 11. december 2018 om fremme af anvendelsen af energi fra vedvarende energikilder).
 - VVM-direktivet: (EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS DIREKTIV 2011/92/EU af 13. december 2011 om vurdering af visse offentlige og private projekters indvirkning på miljøet).
 - Fuglebeskyttelsesdirektivet: (EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS DIREKTIV 2009/147/EF af 30. november 2009 om beskyttelse af vilde fugle).
 - SMV-direktivet: (Europa-Parlamentets og Rådets direktiv af 2001-06-27 om vurdering af bestemte planers og programmets indvirkning på miljøet (2001/42))
 - Habitatdirektivet: (Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter).

- COM(2023) 764 final, REPORT FROM THE COMMISSION TO THE COUNCIL on the review of Council Regulation (EU) 2022/2577 of 22 December 2022 laying down a framework to accelerate the deployment of renewable energy.
- COM(2023) 763 final, 2023/0445 (NLE), Forslag til RÅDETS FORORDNING om ændring af Rådets forordning (EU) 2022/2577 om en ramme for fremskyndelse af udbredelsen af vedvarende energi.
- COM(2022) 591 final, 2022/0367 (NLE), Europa-Kommissionens forslag til RÅDETS FORORDNING om en ramme for fremskyndelse af udbredelsen af vedvarende energi.

Afgørelsesregister

- ***EU-domme***
 - Sag C-127/02 *Waddenzee*.
 - Sag C-404/09, *Kommissionen mod Spanien*,
 - Sag C-43/10 *Aitoloakarnanias m.fl*
 - Sag C-411/19 *WWF Italia Onlus m.fl.*
 - Sag C-418/04, *Kommissionen mod Irland*
 - Sag C-848/19 P, *Tyskland mod Polen*
- ***Danske afgørelser***
 - MRF 2021.121 Mfk

Andet

- E-mailkorrespondance med Energistyrelsens center for grøn strøm den 11. september 2023.